

Aktiv fritid for barn og unge

– et hefte som inspirerer til ungdomsmedvirkning
og inkluderende aktiviteter for barn og unge

Innhold

Ungdomsmedvirkning som hjertesak	6
Ungdommens meninger skal opp og frem!	10
Gode på ungdomsmedvirkning i Lindesnes	14
Ungdomsmedvirkning som verktøy for trivsel og tilhørighet	17
Politisk mestringstro og Greta Thunberg	21
Inkluderende fritid i Halden	25
Alt til turen	29
Kolbotn IL: #Kjære trener- ser du meg?	33
Rekruttering av nye brukere og medlemmer	36
Trygg!: Verktøy for tryggere fritidsaktiviteter og en trygg barne- og ungdomsfrivillighet	39
Fem prinsipper for reell og meningsfull ungdomsmedvirkning	41

Mosjømodellen for medvirkning	43
Samarbeid og tilgjengeliggjøring av fritidstilbud	46
Ungdomsmedvirkning i Kristiansand	48
Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge	51
Erfaringsdeling og engasjement om medvirkning og rekruttering av barn og unge i fritidsaktiviteter	53
Et kreativt fristed om du er mellom 13 til 19 år! Laaaaaangt nord ...	56
Hvordan få alle med – på ung medvirkning?	58
Slik kan du få EU-midler til kommunalt ungdomsarbeid	60
Verktøy for økt deltakelse i fritidsaktiviteter for barn og unge	64
Hvorfor er det viktig at alle barn og unge blir sett og hørt?	66

Forsidefoto:

Adobe Stock

Ansvarlig redaktør:

Trine Lise Hoffmann

trine-lise.hoffmann@bufdir.no

Martin Gustavsen

martin@frivillighetnorge.no

Hege Tangen Christensen

Hege.Tangen.Christensen@ks.no

Christian Hellevang

Christian.Hellevang@ks.no

Grafisk formgivning:

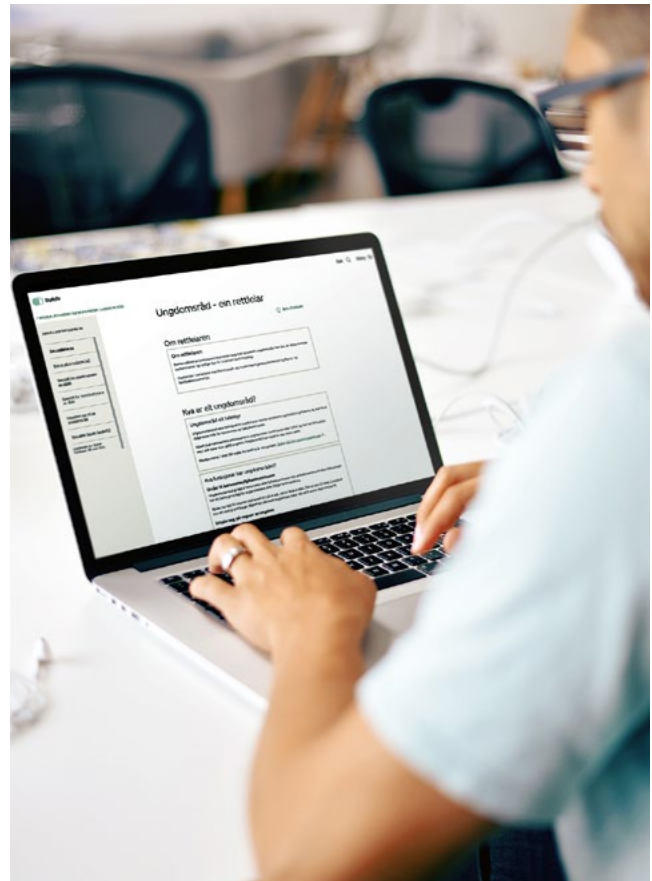
Jonatan Drab, Bly

Utgivelsesår:

2021

Opplag: 1. opplag, 2021

ISBN 978-82-93866-06-0

Bufdir har en veileder for ungdomsråd på sine hjemmesider som kan være til hjelp for kommuner og de unge som er valgt inn i ungdomsråd/medvirkningsorgan for unge: [https://bufdir.no/Familie/Tilbud til barn og unge/Veileder for ungdomsråd/](https://bufdir.no/Familie/Tilbud%20til%20barn%20og%20unge/Veileder%20for%20ungdomsrad/)

Bufdir forvalter også ulike tilskudd som kommuner og organisasjoner kan søke på når det gjelder barn og unge: [https://bufdir.no/Tilskudd/Soke om tilskudd/](https://bufdir.no/Tilskudd/Soke%20om%20tilskudd/)

Forord

Bufdir, Frivillighet Norge og KS inviterte i juni 2020 til de første regionale læringsløftene i Tromsø, Stavanger, Kristiansand og Drammen under navnet «Læringsløft Bli med – Aktiv fritid for alle». Læringsløftene ble videreført høsten 2020 og i 2021 og utvidet med en samling i Alta. Det er til sammen gjennomført 10 Læringsløft i 5 regioner. Det har vært stor interesse for samlingene og særlig under koronanedstengningen var det et løft å kunne møte andre på teams og få inspirasjon.

Arbeidet er forankret i Fritidserklæringen som bygger på FN's barnekonvensjon artikkel 31. Partene som har signert erklæringen anerkjenner at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i en organisert fritidsaktivitet og til å delta i lek som passer for barnets alder. Barn og unges rettighet til å være involvert i og ha innflytelse over fritidsaktivitetene som de deltar i er en annen sentral rettighet som det har vært arbeidet med. Barns rett til medvirkning er nedfelt i FN's barnekonvensjons artikkel 12.

På læringsløfts-samlingene har deltakerne delt erfaringer fra arbeidet som gjøres lokalt – både av kommuner og frivillighet – for å bidra til at enda flere barn og unge skal få delta i fritidsaktiviteter. Barn og unges medvirkning har vært et sentralt tema på alle samlingene.

Både den lokale frivilligheten og organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge har blitt hardt rammet av Covid-19, vi har derfor i nettverket løftet betydningen av at barn og unge skulle bli sett og hørt under Covid-19 og at fritidsaktiviteter i så stor grad som mulig måtte opprettholdes.

I dette heftet deler vi noen av de eksemplene som har blitt delt i nettverket i 2020 og 2021. Vi håper at dette her heftet kan inspirere dere til videre arbeid med både ungdomsmedvirkning og til å gi alle barn og unge mulighet til å delta i organisert fritidsaktiviteter!

Hilsen

Redaksjonen for dette heftet

Ungdomsmedvirkning som hjertesak

Lederen og nestlederen for ungdommens fylkesråd i Nordland, Max Gårdvik Hoffman og Oda-Regine Elvenes, har begge lang fartstid i ungdomspolitikken med henholdsvis fem og fire års erfaring. Begge har ungdomsmedvirkning som hjertesak, og fremhever betydningen av arenaer hvor barn og unge kan få mulighet til å si sin mening.

TEKST: Ingvild Christensen

– Her driver ikke vi bare med lekepolitikk, og vi ser faktiske resultater av arbeidet vi legger i politikken. Politikerne og administrasjonen er ikke alltid enige med oss, men vi får likevel sjansen til å si hva vi mener.

– Ungdommer er en gruppe uten stemmerett og uten mulighet til å delta ved valg. Dette er likevel en ekstremt viktig samfunnsgruppe, som må få stemmene sine hørt gjennom en eller annen kanal. Derfor er organer som ungdommens fylkesråd av ufattelig stor betydning for å få ungdommer med i saker som angår dem, sier Max engasjert. Oda-Regine stiller seg bak uttalelsene til fylkesrådskollegaen sin, og legger til:

– Det er utrolig viktig å få med ungdommers perspektiv på saker, fordi alle politiske saker angår ungdom! Det er vår fremtid det skal tas beslutninger om. Samtidig er det et skille mellom bare ungdomsmedvirkning og reell ungdomsmedvirkning: det er irriterende å ikke bli tatt seriøst, og det finnes tilfeller hvor ungdomspolitikere blir behandlet mer som pynt. Det forventes at de skal stå pent og vinke og smile, uten at de blir involvert i beslutningsprosesser.

Begge kan imidlertid slå fast at det er stort rom for ungdommenes perspektiv på politikken i Nordland:

– Ungdommens fylkesråd i Nordland er en arena hvor vi virkelig blir hørt, og det kan jeg

si med sikkerhet fordi jeg har satt i en del ungdomsråd tidligere hvor det kanskje ikke alltid har vært tilfelle. Her driver ikke vi bare med lekepolitikk, og vi ser faktiske resultater av arbeidet vi legger i politikken. Politikerne og administrasjonen er ikke alltid enige med oss, men vi får likevel sjansen til å si hva vi mener, forteller Oda-Regine.

Max nikker anerkjennende og sier at de er heldige i fylkesrådet i Nordland, fordi der blir de tatt med på en god måte:

– Ungdommens fylkesråd har gitt meg fantastiske muligheter som jeg aldri hadde fått utenom. Man merker at det har mye å si at man er representant der. Vi når politikerne og har status som representanter for ungdommers mening i Nordland.

Han legger til at det ikke er uten grunn at ungdommers meninger blir tatt såpass på alvor i Nordland – det ligger nemlig 20 år med iherdig fremsnakk om ungdomsmedvirkning bak påvirkningsorganene for ungdom i fylket. Samtidig vedgår lederen for ungdommens fylkesråd at det ikke alltid er helt perfekt:

Foto: Adobe Stock

– Når det gjelder beslutninger om tilbudsstrukturen til de videregående skolene i Nordland, hvor de har avgjort at den skal gjelde for fire år, opplevde vi at vi ikke ble involvert på et tidlig nok tidspunkt. Slike typer avgjørelser blir gjeldende for elever på videregående skole, som jo er ungdommer! Spesielt i sånne saker, som påvirker ungdom såpass direkte, forventer vi å bli involvert på en bedre måte enn det vi ble. Oda-Regine føyer til flere ting som kan oppleves utfordrende for ungdomsrepresentantene:

– I tillegg til at man har de som ikke involverer oss, har man de som glemmer at vi er ungdommer. Vi har blant annet skole, sosialt liv og søvn som må balanseres, og som gjør at hverdagene fort kan bli litt overfylt. Det er mye som spiller inn på kapasiteten vår. Typiske situasjoner hvor dette ikke blir tatt stor nok høyde for, er når vi får saker på 200 sider, og bare en dag på å si hva vi syns. Da kan det bli litt for mye av det gode.

Åpen dialog og samarbeid

Begge fremhever dialog og samarbeid som essensielt for tilretteleggelsen av ungdomsmedvirkning:

– Mye handler om å ha god dialog mellom administrasjonen og ungdommens fylkesråd. Vi har en egen koordinator for medvirkning, som hjelper oss med dette. Hvis vi ikke opplever god dialog med administrasjonen i saker hvor vi mener det er viktig at vi får fremmet vår mening, blir det en vegg mellom oss og den reelle medvirkningen. Det å ha gode samtaler med saksbehandlere har enorm betydning for god medvirkning, forklarer Hoffman.

– Det kan oppstå en informasjonskløft mellom oss og dem når det for eksempel brukes en talemåte som er vanskelig å forstå, eller ting legges opp på en måte vi ikke er vant til. Det er viktig at dialogen og forståelsen er gjensidig – de må vite at vi er her, og at de vi er en verdifull ressurs, og vi må være klar over at vi kan ta

kontakt med dem, legger Oda-Regine til.

For andre fylker og kommuner som ønsker å komme bedre i gang med ungdomsmedvirkning, har de erfarne ungdomspolitikere gode tips:

- For lokale ungdomsråd anbefaler jeg å ta kontakt med sitt regionale fylkesråd for ungdom. Vi sitter på mye kunnskap og erfaring når det gjelder å starte ungdomsråd. Ellers sitter alle fylkesrådene for ungdom i et nettverk, hvor vi samarbeider og deler gode ideer. Jeg vil også oppfordre politikerne å trekke ungdommens fylkesråd i Nordland frem som godt eksempel på hvordan god ungdomsmedvirkning praktiseres, sier Max.

I den forbindelse trekker Oda-Regine også frem samarbeid:

- For å få dette til, må både politikerne og ungdommene ønske å samarbeide. Begge må tas med i prosessen.

Årets miljøkommune

Til slutt ønsker Oda-Regine og Max Hoffman å trekke frem prisen til årets miljøkommune, som kom på plass som et resultat av en ide fra ungdommens fylkesråd i Nordland:

- Vi er veldig stolte av at vi har to flinke

miljøansvarlige i ungdomsrådet, som har fått på plass en pris for årets miljøkommune i Nordland. Prisen går til kommunen som har gjennomført gode tiltak for å ivareta klima og miljø, og premien er en pott på kr 100 000 som kan brukes på å videreutvikle miljøvennlige tiltak lokalt, forklarer Oda-Regine.

- Det har vært kjempegøy å følge med på fremgangen til dette initiativet, som vi fikk avdeling for samfunnsutvikling med på. Det er en veldig artig pris, fordi den kan være med å oppfordre kommunene til å gjøre noe bemerkelsesverdig for naturen, og innføre tiltak som har positiv effekt på miljøet. Juryen består av to representanter fra ungdomsrådet og en fra avdeling for samfunnsutvikling, så her er ungdomsmedvirkningen godt ivaretatt, avslutter Max.

Prisen for årets miljøkommune skal deles ut på fylkestinget i februar. Det blir spennende å se hvem den går til.

Denne artikkelen sto på trykk i heftet «Ungdomsmedvirkning – en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle» utgitt i 2021.

– Vi er veldig stolte av at vi har to flinke miljøansvarlige i ungdomsrådet, som har fått på plass en pris for årets miljøkommune i Nordland.

Ungdommens meninger skal opp og frem!

– Noe av det kjekkeste med arbeidet i Ungdommens fylkesting i Rogaland er å møte engasjert ungdom, og høre hva de har å si, det sier Ungdommens fylkesordfører i Rogaland, Solveig Vik. Hun motiveres ekstra av muligheten til å jobbe for å løfte ungdommenes stemme opp og frem.

TEKST: Ingvild Christensen

Foto: Adobe Stock

17-åringen fra Haugesund går andreåret på IB-linja på Vardafjell videregående skole, og har vært opptatt av ungdomsmedvirkning siden hun gikk i 9.klasse. Dette var rundt samme tid som ungdommens fylkesråd og fylkesutvalg i Rogaland ble etablert. Derfra var det fullt kjørt for den politisk engasjerte ungdommen. I november i fjor ble hun valgt til ungdommens fylkesordfører i Rogaland.

Inkluderende ledelse

Om rollen hennes som leder sier hun at den viktigste oppgaven hennes er å legge til rette for at ungdommene kommer til orde:

– Rollen som leder for meg handler ikke om at jeg skal være den på toppen som bestemmer alt og er en streng sjef. Min jobb er heller å inkludere alle, og legge til rette for at de skal få jobbe med det de synes er kjekt. Det er jo en grunn til at representantene har stilt til valg for ungdommens fylkesting og fylkesutvalg, og kommet inn; de er engasjerte og de ønsker å gjøre en forskjell! Min rolle går derfor ut på å gjøre det lettere for dem å påvirke, forteller Solveig engasjert, og fremhever at det er jobben de gjør for ungdommen i Rogaland som står i fokus. Derfor legger hun vekt på at en må tørre å gå i de harde forhandlingene i møtene.

Hun legger til at vervet som ungdommens fylkesordfører også innebærer en del organisatorisk arbeid som andre kanskje anser som kjedelig. Dette inkluderer blant annet å besvare e-poster, i tillegg til å planlegge og lede møter. Heldigvis synes Vik at disse oppgavene også er kjekke:

– Alt i alt er det veldig gøy, og hverdagene er varierte. Det blir gjerne mye politikk, men politikk er jo så mye! Det meste en bryr seg om er politikk, slår 17-åringen fast.

– Alt i alt er det veldig gøy, og hverdagene er varierte. Det blir gjerne mye politikk, men politikk er jo så mye!

Solveig kan også fortelle at det i desember i år vil tre i kraft en omorganisering av ungdomsrådsarbeidet i Rogaland, noe som innebærer at det ikke lengre vil bli møter i ungdommens fylkesting med ungdomsrepresentanter fra alle kommunene i fylket.

– Frem til nå har vi vært organisert i et fylkesting for ungdom og et fylkesutvalg, som er arbeidsgruppa til tinget. Selve tinget har bestått av ungdomsrepresentanter fra Rogaland, ca. 30 til sammen, som har møttes 4–5 ganger i året. I møtene har vi gått gjennom politikk, vedtatt hva vi skal gå gjennom i løpet av året, og sett på hvordan vi ligger an i arbeidet vi har gjort så langt. Utvalget har ni medlemmer, i tillegg til fire varamedlemmer. De har rundt 10 møter i året i tillegg til møtene i ungdommens fylkesting. Deres ansvar er å passe på at hjulene går rundt og at ungdommen blir hørt gjennom hele året.

Et stort mangfold av viktige saker

Siden det finnes få begrensninger for hvilke saker som er viktige for ungdommen, er arbeidet med å sikre at de når frem med sine meninger spesielt viktig:

– Alt som kan komme til å påvirke ungdom er viktige saker for oss, slår Solveig Vik fast, og legger til noen eksempler:

– De største sakene de senere årene har handlet om psykisk helse i skolen, hvordan kul-

– For å si noe om hvorfor ungdomsmedvirkning er viktig, kan jeg komme med den godt brukte setningen: «Det er vi som er fremtiden».

turtilbudet bør være for å aktivisere og inkludere ungdom, i tillegg til saker knyttet til samferdsel. Et godt båt- og busstilbud har stor betydning for ungdom, spesielt når det er mange som må flytte på hybel for å gå på videregående. Da er det veldig viktig at det er mulig å komme hjem igjen. Nettopp fordi sakene som berører ungdom brer seg over flere politikkområder, bør ungdomsmedvirkning spille en sentral rolle i utforming av nye tilbud og tiltak:

– For å si noe om hvorfor ungdomsmedvirkning er viktig, kan jeg komme med den godt brukte setningen: «Det er vi som er fremtiden». Den politikken som blir ført nå kommer til å være vår fremtid. Vi vet hvordan ungdom har det, derfor er det enklest for oss å gjøre en forskjell. Vi opplever den politikken på kroppen, og kan si hva som fungerer og hva som ikke fungerer, i motsetning til en godt voksen som gjerne har vært i politikken i flere år.

Til tross for stor konsensus om at ungdommer må involveres i beslutningsprosesser, har Solveig opplevd noen utfordringer med å nå frem med budskapet sitt:

– En av de største utfordringene er gjerne at vi kan få kommentarer som «så flott at dere engasjerer dere, men ...». Vi kan komme med mye bra, uten at det blir tatt stilling til. Men når vi først får slippe til og vist hva vi er gode for, blir

vi ofte tatt med videre, og det er bra. Det eneste er at det kan være vanskelig å komme gjennom den inngangsporten. Vi er jo ikke stemt frem på samme måte som de folkevalgte, men samtidig så er vi jo stemt frem av ungdommene i vår kommune til å representere dem. De stoler på at vi skal ta tak i problemer på deres vegne, og lage bedre løsninger for dem, forteller Vik.

Selv om det har vært vanskelig i starten, så kan hun heldigvis si at det har blitt lettere med tiden:

– Vi møter utfordringer underveis, men samtidig så lærer vi mye av det når vi er kommet ordentlig inn i det. I starten var problemene større, men nå ser politikerne at ungdommene har mye bra å komme med. Dette gjør at vi har fått mye mer reell påvirkningskraft, og ikke bare er til pynt.

Ungdommene har mye godt å komme med

På spørsmål om hva man bør gjøre for å legge til rette for at ungdom skal kunne medvirke, trekker Solveig Vik frem særlig en ting:

– Det viktigste er gjerne å tenke at vi er ikke som de voksne. Vi har ikke holdt på med dette i alle år, og det kan man heller ikke forvente. Vi er unge, og bruker ikke det samme formelle språket. Likevel har vi mye godt og nyttig å komme med, så lenge vi blir hørt.

Ungdommens fylkesordfører i Rogaland kan også bekrefte at hun opplever at de blir hørt av politikerne:

– Vi føler vi blir hørt nå. Det varierer selvfølgelig i hvor stor grad, men dersom vi kjemper for noe, så klarer vi gjerne å få det gjennom. Vi kan ikke forvente gjennomslag på alt til enhver tid, men opplever at vi får gehør for de største ungdomssakene. Det er veldig godt å se at arbeidet

vårt fører til endringer, og at politikerne faktisk bruker tid på å høre på oss. Vi ønsker selvfølgelig mer påvirkningskraft, men nå har vi to minutter taletid i fylkestinget som var en veldig viktig sak for oss. Det er i fylkestinget det skjer, så taletiden representerer en faktisk mulighet til å påvirke.

Godt samarbeid på tvers av fylkesgrenser er et godt medvirkningstiltak

På spørsmål om hun har tips til andre fylker og kommuner som ønsker å legge til rette for ungdomsmedvirkning, fremhever Solveig Vik betydningen av samarbeid:

– Ta kontakt med andre fylker eller kommuner som har mye erfaring med å inkludere ungdom i beslutningsprosesser. Spør dem hva det er de gjør som fungerer bra, og hva de kan anbefale andre å prøve. Det er unødvendig at alle skal prøve og feile på de samme tingene, så et godt samarbeid på tvers av grenser vil være veldig nyttig.

For å lykkes i å engasjere ungdom, mener Vik videre at tersklene for å delta må senkes:

– Det jeg liker aller best er å hjelpe flere ungdommer opp og frem, og gjøre terskelen for

å delta lavere. Disse arenaene skal være for alle. Det skal ikke være nødvendig med fem års erfaring for å kunne gå på talerstolen, her skal alle meninger komme frem! For å lykkes med dette mener jeg at vi må gjøre det så trygt som mulig for alle ungdommer å få sagt sine meninger, uansett alder.

Til slutt trekker 17-åringen frem betydningen av å oppleve at engasjementet fører til reelle endringer:

– Det at du ser at det blir endringer i samfunnet er ekstremt gøy. I politikken er det gjerne sånn at en sak først blir vedtatt, også kan det ta ti år før man ser noen resultater av det. Siden en del ungdommer ikke kommer til å være i politikken så lenge, er det derfor veldig givende å jobbe med undersøkelser som viser at resultater av arbeidet vårt kan komme allerede neste år. Det gir en ekstra boost å se at arbeidet du har lagt ned har en effekt!

Denne artikkelen sto på trykk i heftet «Ungdomsmedvirkning – en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle» utgitt i 2021.

Gode på ungdomsmedvirkning i Lindesnes

Før kommunesammenslåingen med Marnardal og Lindesnes ble Mandal kåret til årets ungdomskommune under Ungdomskonferansen i 2019.

TEKST: Ingvild Christensen

Foto: Tine Poppe

Med dette ble Mandal trukket frem som rollemo-
dell i arbeidet med å ta ungdom på alvor og gi
dem mulighet til å si sin mening om avgjørelser
som påvirker deres hverdag. Britney Røyland
(18) og Emily Berge (15) fra Lindesnes Ung-
domsråd mener at suksessen fra Mandal har
blitt tatt med inn i nye Lindesnes kommune:

– Vi føler vi har fått til en veldig god over-
gang, slik at vi kan fortsette med det gode arbei-
det i det nye ungdomsrådet.

Både Britney og Emily har lang fartstid i
arbeidet med ungdomsmedvirkning. Britney er
på sitt tredje år, hvorav de to første var i Man-
dal ungdomsråd, og i tillegg til å sitte i ung-
domsrådet er hun med i hovedutvalget for kultur,
folkehelse og frivillighet i Agder, og represen-
terer ungdommen i ungdommens fylkesting og
fylkesutvalget i Agder. Emily er på sitt fjerde år
i ungdomsrådet, hvor hun både har vært styre-
medlem og nestleder. Det er liten tvil om at Emily

og Britney er to svært engasjerte ungdommer, med masse erfaring i å sikre at barn og unges stemmer blir hørt.

– Som representanter for barn og unge i kommunen, driver vi med politisk påvirkning opp mot de større organene. Vi jobber for å få satt barn og unges meninger på dagsorden i kommunestyret, forteller Emily.

– Eksempler på spesifikke saker som er viktige for oss å fremme handler gjerne om psykisk helse, kollektivtransport i kommunen, og saker knyttet til fritid og fritidsaktiviteter. I den forbindelse jobber vi akkurat nå særlig med ungdomsklubber, legger Britney til.

De forteller at i et vanlig møte blir sakene først presentert for alle, med den informasjonen som trengs for å kunne gjøre seg opp en mening:

– Vi tar med saker fra skolene, altså fra ungdomsrådet og resten av elevene, sier Emily. Britney supplerer med å beskrive medvirkningen som en slags pyramide:

– Elevene og andre barn og unge i kommunen er på bunnen. De tar opp saker i elevrådene på skolene, hvor mange av representantene i barne- og ungdomsrådet også sitter. Sakene blir så tatt videre til barne- og ungdomsrådet, og dersom det er en aktuell sak blir den tatt med videre til kommunestyret av leder og nestleder i barne- og ungdomsrådet.

Begge slår fast at ungdomsmedvirkning er viktig for å få unge til å engasjere seg, og at barne- og ungdomsrådet kan være et forbilde i den forbindelse. De legger også vekt på at det er dagens ungdom som er morgendagens voksne:

– Vi vet best hvordan vi vil at vår fremtid skal være, og vi vet best når det gjelder saker som påvirker barn og unge. Ungdomsmedvirkning er viktig for å få vist at vi betyr noe og at vår mening er viktig. Vi skal bli hørt i saker som omhandler oss. Vi setter barnekonvensjonen utrolig høyt, og i artikkel 12 står det at alle barn og unge har rett til å bli sett og hørt, sier Britney engasjert, og Emily er helt enig.

Selv opplever de at de blir tatt på alvor av politikerne i Lindesnes kommune:

– Grunnen til at Mandal vant årets ungdomskommune er at vi blir lyttet til, i tillegg til at vi har både møte- og talerett i kommunestyret. Vi blir absolutt tatt seriøst, sier Britney.

– Bare det at vi har fått tillit til å sitte i kommunestyret og har fått lov til å komme såpass mye med i kommuneplanene, viser at vi blir hørt. Mandal ble valgt ut som årets ungdomskommune i 2019 fordi politikerne har vært flinke til å inkludere oss og tatt oss med i beslutninger. De er ikke alltid enige med oss, men de gir oss sjansen til å komme med våre meninger og legger til rette for en god debatt. I tillegg har vi fått være veldig synlige i lokalaviser, samt medier på

litt høyere nivå, som for eksempel på TV i NRK, legger Emily til.

Tips til andre kommuner

På spørsmål om hvordan man lykkes i å engasjere ungdom, har begge gode tips til politikere og administrasjon i andre kommuner:

- Det aller viktigste er at de får nok informasjon, og at den er formidlet på en forståelig og interessant måte. Det nytter ikke å servere ungdom dokumenter med veldig byråkratisk språk, fremhever Emily.

Britney sier seg enig og kommer med sitt tips:

- De voksne må aktivt lytte, oppmuntre og motivere, og vise at ungdommen betyr noe. Det hjelper selvfølgelig med resultater også, altså at unge ser at de blir tatt på alvor i saker som angår dem. Politikere og andre voksne bør spørre unge hva de mener om forskjellige saker, og ikke bare tenke på hva de voksne synes er viktig. Samtidig bør de gjøre det lettere for ungdom å engasjere seg, blant annet ved å møte ungdom der de er. Mange unge bruker for eksempel sosiale medier aktivt.

Emily legger til slutt til:

- Det er enkelt og greit: gi oss en sjanse til å komme med. Det nytter ikke å fortelle oss at vi må engasjere oss, uten at vi får en reell sjanse til å bli hørt.

Fremskritt for ungdomsdemokratiet

Når det gjelder spesifikke saker ungdomsrådet har fått gjennomslag i, trekker Emily frem Soleklar skatepark som tydelig eksempel:

- Skateparken har ungdomsrådet jobbet med i ti år, før de nå har fått den i gang. Den brukes mye av barn og unge. Andre eksempler

er idrettshaller som er blitt bygd, og forslagsretten vi fikk gjennom på forrige kommunestyremøte. Forslagsretten går ut på at vi får legge inn forslag til en spesifikk sak i starten på møtet.

Britney legger til at de jobber med forslagsretten på fylkesnivå i ungdommens fylkesutvalg, og at dette er noe de har fått gjennom i Agder fylke.

- Forslagsretten er et stort fremskritt for ungdommers deltakelse i demokratiet, avslutter Emily.

Denne artikkelen sto på trykk i heftet «Ungdomsmedvirkning – en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle» utgitt i 2021.

– Vi vet best hvordan vi vil at vår fremtid skal være, og vi vet best når det gjelder saker som påvirker barn og unge.

Foto: Tine Poppe

Ungdomsmedvirkning som verktøy for trivsel og tilhørighet

Da Nord-Troms regionråd ble etablert i 1997, var samarbeid med ungdom noe av det første det ble enighet om. Som et resultat av dette ble Regional ungdomssatsing i Nord-Troms (RUST) opprettet. – Ved å skape en arena hvor ungdom har eierskap til sakene som er på dagsorden, øker vi både bolyst og bli-lyst i regionen vår. Det sier Victoria Figenschou Mathiassen, som har vært engasjert i ungdomspolitikken gjennom hele ungdomstiden, blant annet som medlem i det regionale ungdomsrådet.

TEKST: Ingvild Christensen

Foto: Marie Baird

Ungdomsrådene i Nord-Troms får årlig opplæring i ungdomsrådsarbeid på RUST-konferansen.

Og nettopp bolyst er viktig for alle Nord-Troms-kommunene som er med i samarbeidet. De deler nemlig mange av de samme utfordringene, hvor fraflytting representerer en av de største.

– Tettstedene i Nord-Troms har jevnstore kommuner med mellom 2000-5000 innbyggere i hver kommune, og alle er preget av fraflytting. Vi trenger flere folk. Hvis ungdommene skal velge å etablere seg her i voksen alder, så må de ha en fin oppvekst hvor de kjenner på tilhørighet, stolthet og trivsel. Ungdomsmedvirkning er et godt verktøy for akkurat dette, fordi de får være med på å legge til rette for hvordan det skal være å bo i kommunen. Fokuset blir noe helt annet enn hvis de voksne politikerne skulle styrt det alene, forklarer Mathiassen, og legger til et viktig poeng:

– Ungdom er eksperter på det å være ungdom, derfor må de brukes aktivt i samfunnsutviklingen.

På grunn av sitt mangeårige engasjement for ungdomspolitik, har 22-åringen fra Skjervøy fått jobb som prosjektmedarbeider i RUST, samtidig som hun sitter i kommunestyret og formannskapet i hjemkommunen. Et av prosjektene hun jobber med handler om å videreutvikle ungdomssatsingen, som har rukket å bli 20 år. Hun ønsker å skape et opplæringsprogram for folkevalgte, som sier noe om hva det vil si å legge til rette for ungdomsmedvirkning og hvilket ansvar politikerne har for å gjøre nettopp dette.

Kontinuitet og eierskap

Victoria trekker frem kontinuitet som en viktig bestanddel i arbeidet med ungdomssatsingen:

– Vi har faste aktiviteter gjennom hele året, i tillegg til en fast ansatt i Nord-Troms regionråd, som sikrer kontinuitet, at ting går fremover og at

Foto: Marie Baird

Ungdom blir kjent på tvers av kommunegrensene i Nord-Troms.

vedtak blir fulgt opp på en god måte. De faste aktivitetene i RUST består av fire møter i løpet av året, to møter med ordførerne i Nord-Troms regionråd, hvor et av møtene er en «ordførertur».

På disse ordførerturene får ungdommene mulighet til å bli kjent med ordføreren, og dette er med på å ufarliggjøre de voksne politikerne ved å opprette mellommenneskelig relasjon og kontakt mellom ungdommene og ordførerne. Målet med turene er at det skal bli lettere for ungdommene å banke på døra til ordføreren, samtidig som det skal bli lettere for ordføreren å oppsøke ungdomsrådet. Et annet viktig fast arrangement er den årlige RUST-konferansen, hvor representantene i de regionale ungdomsrådene får kurs og opplæring.

På spørsmål om hvordan de jobber for å involvere ungdommen, forteller Victoria at RUST en klar strategi:

– Det er ungdommene selv som setter agendaen, ved å bestemme hvilke saker som skal behandles. Den regionale ungdomskonsulent

Foto: Privat

Victoria Figenschou Mathiassen, prosjektmedarbeider i RUST.

er sånn sett en støttefunksjon, mens ungdommene selv gjør jobben. På den måten får de et eierskap til sakene, og det legges opp til gode diskusjoner i ungdomsrådsmøtene.

Med tanke på at arbeidet med ungdomsmedvirkning har 20 års bakgrunn i Nord-Troms, har de involverte gjort seg opp verdifulle erfaringer for veien videre:

- Det tar tid å innarbeide ting, både å etablere rutiner og gjøre satsingen kjent. Vi har holdt på med dette i 20 år, og man lærer nye ting hele tiden, i takt med at tilbudet har utviklet seg i løpet av den siste tiden. Ting tar tid, derfor har det stor betydning at dette har vært en fast stillingsressurs, og ikke et midlertidig prosjekt, som igjen er med på å skape kontinuitet, slår Mathiassen fast, og legger til at en annen årsak bak RUSTs suksess er at politikerne er med på laget:
 - Politikerne har også eierskap til satsingen, og er sitt ansvar bevisst. Det hjelper ikke å bare

Foto: Jan R. Olsen

Det er ungdommene selv som setter dagsorden i Nord-Troms.

Foto: Benzin AS

Nord-Troms ungdomsråd og regionråd har faste møter to ganger i året.

bevilge penger, også går det av seg selv. Det er ordførerne sitt fremste ansvar å bruke ungdomsrådene som ressurs i samfunnsutviklingen, og her er de bevisste på sin rolle i det.

Ungdom har aldri vært så engasjerte som nå!

Med lang fartstid i både ungdomspolitikken og i arbeidet med ungdomssatsingen, har Mathiasen gjort seg noen refleksjoner rundt hva som er det viktigste man må gjøre for å engasjere ungdom:

- Min opplevelse er at ungdom aldri har vært så engasjert som de er nå! Derfor handler det om å gi dem rom for å jobbe med saker som de gjenkjenner seg i, og kan relatere til. Mye av det man jobber med i ungdomsråd er hvordan det er å være ung i hjemkommunen. Det er en gjenkjennerbar problemstilling, siden det berører hverdagen deres direkte. Dessuten er det motiverende å se at engasjementet deres får konkrete resultater, noe som er en sentral faktor for at man velger å fortsette å engasjere seg i fremtiden. Gjennom å bruke stemmen sin og aktivt engasjere seg, så får man være med på å påvirke i positiv retning. Det er nettopp dette som har gjort at jeg fortsatt er i politikken i voksen alder.

Når hun blir spurt om eksempler på gode resultater fra arbeidet med RUST, har hun flere å vise til:

- Ungdomsrådene forvalter et eget fond, Prøv sjøl-fondet, som er et nærings- og kulturfond som gis til aktører som ønsker å utvikle tiltak for ungdom i regionen. Der har vi fått inn veldig mange gode søkere! Vi har også fått anerkjennelse utenfor regionen for ungdomsarbeidet vi gjør, siden vi fikk Troms fylkeskommunes næringspris i 2017. Vi blir altså lagt merke til av andre, noe som er veldig motiverende.

Til slutt trekker 22-åringen frem et eksempel på hvordan ungdomsperspektivet har fått satt sitt preg på samfunnsdebatten i Nord-Troms det siste året:

- Ungdomsrådet har jobbet mye med Nord-Troms Pride, og i år ble det arrangert for første gang! Alle de seks kommunene i regionen heiste regnbueflagget, og ungdommene bidro med appeller og gjennomføring av et digitalt arrangement i forbindelse med Pride. Ungdommene gikk i front, og la ned mye arbeid i en sak som var veldig viktig for dem. På den måten var ungdomsrådet i Nord-Troms aktivt med å trekke frem et viktig tema i samfunnsdebatten, ved å sette dagsorden og ansvarliggjøre politikerne. Ungdommene trakk frem at dersom vi skal lykkes med den demokratiske utviklingen, må vi være et inkluderende lokalsamfunn. De skal ha all ære for at resultatet ble så bra!

Denne artikkelen sto på trykk i heftet «Ungdomsmedvirkning – en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle» utgitt i 2021.

Foto: Markus Spiske/Unsplash

Politisk mestringstro og Greta Thunberg

Hun var 16 år — Greta Thunberg — da hun i 2016 entret den internasjonale politiske scenen. En journalist oppdaget den lille jenta der hun satt, hver fredag, utenfor det svenske parlamentet med plakaten: «skolstrejk för klimatet».

TEKST: Guro Ødegård, instituttdirektør NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Om store grupper ikke opplever at politikken berører deres hverdagsliv, så blir den irrelevant. Blir politikken irrelevant beredes også grunnen for likegyldighet og avmakt – og demokratiets legitimitet svekkes.

Budskapet var universelt — like enkelt som det var tydelig.

Slik inspirerte hun millioner verden over, og i løpet av få uker tok organisasjoner og enkeltpersoner i bruk digitale plattformer og sosiale medier for å mobilisere skolelever til klimakamp. Ungdomsgenerasjonen som fra før var mest kjent for lav skoleskulk og høy moral – responderte ved å droppe skolen og delta i kampanjen Fridays for Future (www.fridaysforfuture.org/).

De privilegertes stemme

Men ikke alle har en Thunberg i seg. Ikke alle lar seg mobilisere. Ikke alle føler de har noe å si eller tenker de har kunnskap nok til å mene noe. I seg selv er ikke dette et problem. Problemet oppstår når det avdekkes store og systematiske forskjeller i hvem som deltar og hvem som ikke gjør det. Og det er store forskjeller. Se bare her:

- De unge som har foreldre uten høyere utdanning har også svakere kunnskap om og forståelse av demokrati enn elever som har foreldre med høyere utdanning (Huang et al, 2017).

De norske resultatet fra den internasjonale Civic and Citizen Education Study (ICCS) er ikke overraskende. Vi gjenfinner samme mønster i våre nordiske naboland – og vi gjenfinner samme mønsteret, ikke bare for kunnskapsnivå, men også for politisk engasjement og deltakelse:

- Det er de unge med flest ressurser hjemmet – i form av utdanning og økonomi – som også er de mest politisk aktive.

Slik er det også blant de voksne. Politiske engasjement «smitter» altså fra foreldre til barn – og samfunnet står dermed i fare for å reproducere en politisk dagsorden og politiske løs-

ninger på de privilegertes premisser. Om store grupper ikke opplever at politikken berører deres hverdagsliv, så blir den irrelevant. Blir politikken irrelevant beredes også grunnen for likegyldighet og avmakt – og demokratiets legitimitet svekkes. Et dystert eksempel på dette er USA-valget 2020, hvor store grupper over flere tiår opplever at levekårene er svekket i takt med deres politiske innflytelse.

Å ha trua

For 2021 blir tusenkronersspørsmålet: hva skal til for at alle unge, uavhengig av familiebakgrunn, skal oppleve at de kan, vil og er velkommen til delta, til å medvirke, til å ha innflytelse over eget liv, der de bor og i storsamfunnet.

ICCS-studien norske elever deltok i, viste at det ikke holder å kunne nok om demokrati. Det er nemlig ikke slik at elever som scorer høyt på ICCS's kunnskapstest om demokrati er de som er mest samfunnsengasjerte eller politisk aktive. De som scorer høyt på kunnskapstesten er også de som får gode karakterer i andre fag (Seland og Huang, 2018). De som er skoleflinke er også de som enklest tar til seg kunnskap om demokrati og medborgerskap. Hva kjennetegner de mest aktive unge? I ICCS-studien spurte vi elever på 9. trinn. Mange Mange har ennå ikke vært med i en politisk organisasjon, en demonstrasjon eller skrevet leserinnlegg i avisen. De har heller ikke stemmerett. Vi spurte derfor om de tror de vil delta i noen av disse politiske aktiviteter i framtida.

Den gruppen av unge som i størst grad mener de vil være politisk aktive i framtida, er også de som har høy politisk mestringstro. Dette er de som har troen på at de kan mestre det å

argumentere, presenter og organisere aktiviteter rundt politikk og samfunnsspørsmål når de blir gamle nok. De unge som mangler denne selvtiliten, tror heller ikke at de kommer til å delta som voksen (Ødegård og Svagård, 2018).

Det skjer mye i livet fra man er pubertal 14-åring til voksenlivet. Å ønske å delta i framtida betyr selvsagt ikke at det kommer til å skje. Det er heller ikke slik at de vil forbli passive voksne de unge som sier at de ikke vil delta. Men flere studier viser at det er en sammenheng mellom intendert og faktisk deltakelse senere i livet (for en oversikt, se Ødegård og Svagård 2018). Spørsmålet om framtidig deltakelse er interessant fordi det gir et bilde av hvordan elevene ser på seg selv i fremtiden – som aktive eller passive medborgere – noe som kan harmonere med det bildet de har av seg selv i nåtid.

Med andre ord: Skal man styrke unges posisjon i demokratiet kan det være gode grunner for å styrke troen på at de kan mestre og at deres stemme er viktig. Dette vil være et gode for enkeltindividet og en styrke for demokratiet.

Skolen som politisk sosialiseringarene

Gjennom fagfornyelsen i norsk skole har demo-

krati og medborgerskap blitt ett av tre tverrfaglige satsingsområder. Målet med fagfornyelsen er ikke bare å øke unges demokratikunnskap, men å styrke handlingskompetansen. Lykkes man, vil det kunne gi et dytt i riktig retning for å styrke elevers politisk mestringstro. Men handlingskompetansen styrkes ikke ved å intensivere kateterundervisningen om valgdemokratiet. Norske skoleelevers må også lære andre metoder og kanaler for å si sin mening og påvirke politiske prosesser. De må få kunnskapen gjennom mer deltakende undervisningsformer enn den tradisjonelle kateterundervisningen (Ødegård og Svagård, 2018). I tillegg er det viktig at det også snakkes om hvordan man møter samfunnsengasjementet som undergraver demokratiske verdier og bygger på illegitime holdninger og handlinger, som hatytringer og voldshandlinger.

Medborger og motborger

Når vi snakker om unge som medborgere, ligger det en normativ forventning om at man har en rolle i samfunnet. Dette står i grell kontrast til unge som motborgere. Begrepet er hentet fra den danske sosiologen Soei som i boken «Vrede unge mænd» bruker det for å beskrive unge som

står i situasjoner eller posisjoner som ekskluderer dem fra reell samfunnsdeltagelse. Soei mener forutsetningen for å inviteres inn i rollen som medborger er en opplevelse av anerkjennelse og kjærlighet, å bli behandlet med respekt og være til nytte i samfunnet. Unge som vokser opp med omsorgssvikt, unges som ses på som en trussel og unge som hverken er i utdanning eller jobb, svarer slik sett ikke til forventningene om det gode medborgerskap. De plasseres inn i et motborgerskap. Hvordan styrke mestrings-troen til disse unge?

De siste årene har vi sett mange eksempler på at unge blir lyttet til gjennom stille og høylytte protestaksjoner. De kraftfulle mobiliseringene beveger politikken. Vi er inne i en tid hvor unges innflytelse ikke bare handler om medvirkning – men om reell makt. Skal jeg tippe er det ikke et spørsmål om 16-åringer får stemmerett, men når.

Men når kan vi snakke om et inkluderende demokrati? Det kan vi først gjøre når hverdagslivserfaringene til motborgerne både blir lyttet til og anerkjennes som politisk relevante. Slik bygges politisk mestringsstro også for dem som i dag står utenfor.

**Guro Ødegård, instituttdirektør
NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet**

Foto: StudioVest/NOVA

Vil du lese mer om resultatene fra ICCS studien?

Kort oppsummert om ICCS-studien 2016: <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2017/kort-oppsummert-iccs.pdf>

Huang, L., Ødegård, G., Hegna, K., Svagård, V., Helland, T., og Seland, I. (2017). *Unge medborgere. Demokratiforståelse, kunnskap og engasjement blant 9.-klassinger i Norge*. NOVA rapport 15/17: <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2017/iccs.pdf>

Seland, I. og Huang, L. (2018). Literacy som aspekt ved norske elvers demokratikunnskap. *Tidsskrift for ungdomsforskning Vol. 18 (1)*: <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/2999>

Ødegård, G. og Svagård, V. (2018). Hva motiverer elever til å bli aktive medborgere? *Tidsskrift for ungdomsforskning Vol. 18 (1)*: <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/2995/2925>

Nettside til den norske ICCS 2016-studien: <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsprosjekter/iccs-2016>

Inkluderende fritid i Halden

I vår ble Halden valgt ut som en av de tolv pilotkommunene som får prøve ut fritidskortet som et ledd i arbeidet med en nasjonal ordning.

TEKST: Ingvild Christensen

Frivillighetskoordinator Tor-Håkon Sundt Nordenhaug er prosjektleder for fritidskortet i Halden, og syns det er veldig gøy og engasjerende å være med på et så viktig prosjekt.

– Det er veldig mye en får oppleve på organiserte fritidsaktiviteter, som man ikke får oppleve ellers, og fritidskortet er med på å fjerne økonomi som barriere for deltakelse, sier Nordenhaug. I tillegg til imøtekommelsen av økonomi som barriere, jobber prosjektgruppa bak fritidskortet i Halden opp mot barrierer for deltakelse som en

følge av funksjonsnedsettelse og språk.

Fritidskortet er for alle barn mellom 6–18 år som er bosatt i kommunen, og hvert barn i den aldersgruppen får 1000kr gjennom ordningen som kan brukes på godkjente fritidsaktiviteter. I Halden ble fritidskortet lansert i starten av oktober:

– Nå er vi i gang, og har rundt 1300 registrerte brukere av totalt 4100 barn i kommunen. For å ta i bruk kortet går man inn på nettsiden halden.aktiv-fritid.no og registrerer bruker. Der

får man opp en oversikt over ulike aktiviteter i Halden, både de som er registrert i fritidskortet, og de som ikke er det. Inne på nettsiden kan brukeren opprette et fritidskort gjennom en id-port, og betale eller få refundert beløpet de bruker på registrerte fritidsaktiviteter, forteller Tor-Håkon.

Enkel og intuitiv nettløsning

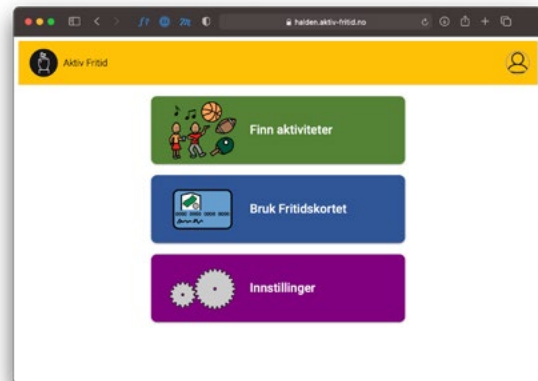
– Løsningen fungerer veldig bra! Vi er positivt overrasket over hvor smertefritt det har gått så langt. Vi forventet en del henvendelser fra brukerne på hvordan man skulle komme i gang med fritidskortet, men løsningen har vist seg å være enkel og intuitiv for de som har tatt den i bruk. Tilbakemeldingene fra brukere og organisasjoner har også vært gode:

– De som har tatt i bruk tilbudet syns det er et bra tiltak og at løsningen er enkel og grei å få til. Organisasjonene er også positive til tiltaket, men det har vært noen utfordringer med for eksempel faktureringer, hvor kontonumre ikke stemmer overens som en følge av at de bruker ulike faktureringsfirmaer. Til tross for at det har blitt litt kluss nå i starten, så er de fortsatt positive. Vi ser at flere av organisasjonene har satt opp kurs for lagene, sånn at de kan få hjelp til å bli med på fritidskortet. Dette er et tiltak vi ser hjelper, forklarer Nordenhaug.

I likhet med brukerne og organisasjonene som er med i ordningen, er de som jobber med tiltaket fornøyde med opplegget:

– Vi har samme innstillingen som de andre, altså at vi er veldig positive til prosjektet, sier Tor-Håkon, men legger til at de har noen innspill til videre arbeid med fritidskortet:

– I tillegg til at vi har øremerkede midler til fritidskortet +, et tiltak for å gi ekstra støtte til

For å ta i bruk kortet går man inn på nettsiden halden.aktiv-fritid.no og registrerer bruker. Der får man opp en oversikt over ulike aktiviteter i Halden, både de som er registrert i fritidskortet, og de som ikke er det.

de som trenger det mest, mener vi at pengene også bør kunne brukes til å betale deltakelse på cup og leiropphold. Nå får de støtte til å betale treningsavgift og medlemskontingent, men det at de for eksempel ikke får være med på Norway Cup kan gjøre at de slutter. I tillegg burde vi klare å finne en måte som kan komme ungdomsklubbene til gode, siden de står utenfor tilbudet sånn som det er lagt opp nå. Spørsmålet blir da om de skal bli mer organiserte, eller om vi skal være litt mer fleksible når det gjelder kriteriene, forteller fritidskoordinator og prosjektleder Nordenhaug, før han legger til:

– Alt i alt er vi veldig fornøyde med opplegget, og føler det går bra så langt. Alle i gruppa bortsett fra meg har vært med fra starten av, og vi har faste ukentlige møter. Vi samarbeider veldig godt med de lokale entreprenørene i Smart Cognition AS, som står bak nettløsningen vår. Samtidig som at tilbakemeldingene har vært gode, medgir frivillighetskoordinatoren i Halden

at det har blitt lagt mye arbeid i å få ordningen opp og stå, blant annet på grunn av utfordringer de har møtt på veien:

– Vi lå litt etter tidsskjemaet for lanseringen av fritidskortet, men utviklingen av økonomisystemet tok mye tid. Arbeidet med å få det til å gå sømløst mellom deltakere, kommunen og organisasjonene ble mye større enn vi trodde på forhånd. En annen ting er at det har blitt veldig mange refusjoner, istedenfor at vi betaler organisasjonene og lagene direkte. Vi ønsker å komme vekk fra refusjonene, og der må vi legge inn mye jobb. Vi ser at det er enklere å håndtere refusjoner på grunn av økonomisystemene til lagene, hvor lisens og treningsavgift skal betales til ulike steder.

Betydningen av godt samarbeid

En sentral del av arbeidet med fritidskortet er utviklingen av strategier for å få med utsatte grupper som i mindre grad deltar i fritidsaktiviteter. I den forbindelse trekker Tor-Håkon frem en annen viktig utfordring som krever ekstra innsats, nemlig rekruttering:

– Vi må få med de som ikke er aktive fra før av, og det med at vi har mange refusjoner forteller oss noe om at det er de allerede aktive som har meldt seg på fritidskortordningen. For å nå ut bredere har vi et tett samarbeid med skolene, helsesykepleierne, NAV, Familiens hus, frivillighetssentralen og Frelsesarmeen, hvor sistnevnte har ansatt en egen ALLEMED-koordinator som jobber opp mot de gruppene som ikke deltar i dag. De har faktisk fått med 20 stykker som ikke var aktive før, sier prosjektlederen entusiastisk.

Han legger til at samarbeid med andre lokale aktører har stor betydning i rekrutteringsarbeidet:

– Barn og unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter får oppleve mestring, samhold, samarbeid, det å jobbe opp mot et felles mål og oppleve intern justis, som man trenger når man blir voksen.

– Vi har tett dialog med fagleder for skolene, og har forespurt om fritidskortet kan tas med i utviklingssamtaler, foreldremøter og bli informert om via helsesykepleierne. For vår del er samarbeidet essensielt, siden det er de som har best mulighet til å gjøre rekrutteringsjobben. Vi har vært ute i media og på kommunens nettside, men det er ikke alle vi når der. I tillegg har pandemien satt en bremse for rekrutteringsarbeidet, siden vi ikke kan samle så mange. Vi hadde planlagt å samle folk hos frivillighetssentralen, hvor vi ville arrangere kurs for blant annet minoritetsfamilier. På grunn av pandemien må vi tenke litt annerledes, og ser på løsninger med å for eksempel dele opp kursene i mindre grupper, forteller Tor-Håkon, før han fremhever betydningen av lagene og foreningens arbeid:

– Den jobben de gjør er avgjørende for at fritidskortet skal bli mye brukt, ved at de blant annet tar imot nye medlemmer med åpne armer.

Ekstra inkluderende tilrettelegging

Det er liten tvil om at de som jobber med fritidskortet i Halden tenker mye på hvordan de skal nå ut til de som ikke deltar fra før av. For at fritidskortet i Halden skal være så inkluderende som mulig, har de lagt inn ekstra innsats for å

Undersøkelser i Halden har vist at blant de med høyest sosioøkonomisk status deltar 3 av 4 i fritidsaktiviteter, mens blant de med lavest sosioøkonomisk status er det bare 1 av 3 som deltar.

imøtekomme barrierer knyttet til funksjonsnedsettelse og språk:

- Nettløsningen vi kjøpte er utviklet for personer med ulike funksjonsnedsettelse, så den har diverse symboler en kan trykke på som gjør det lettere for alle å bruke løsningen. Der kan brukerne blant annet få lest opp teksten eller velge lettlest tekst.

Men Tor-Håkon og resten av arbeidsgruppa så at tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse var begrenset, sammenlignet med aktivitetstilbud uten tilrettelegging:

Når vi samlet alle fritidstilbudene på nettsiden så vi at tilbudet til deltakere som trenger ekstra tilrettelegging var begrenset, og vi skulle så gjerne ønske det var flere tilbud til dem. Derfor har vi startet et samarbeid med Fredrikstad, og håper å få med flere av våre nærmeste nabo-kommuner. Samarbeidet går ut på at oversikten over tilrettelagte aktiviteter fra nærkommunene skal være tilgjengelige på nettløsningen vår, og at fritidskortet kan brukes på disse aktivitetene på tvers av kommunegrensene.

I tillegg til tiltak rettet mot brukere med ulike funksjonsnedsettelse, skal nettløsningen være mulig å bruke for personer som ikke har norsk som morsmål:

- Per nå har brukerne mulighet til å lese informasjon på engelsk, somali og arabisk, i tillegg til norsk. Med tiden ønsker vi å få inn en oversettesfunksjon som fungerer for alle språk.

Fritidskortets bidrag

På spørsmål om hvorfor deltakelse i fritidsaktiviteter er viktig, svarer Tor-Håkon Sundt Nordenhaug at det er veldig sammensatt:

- Barn og unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter får oppleve mestring, samhold, samarbeid, det å jobbe opp mot et felles mål og oppleve intern justis, som man trenger når man blir voksen. Det er bra for psykisk og fysisk helse, uten at det utelukkende trenger å handle om idrett. Følelsen av tilhørighet er også utrolig viktig. Undersøkelser i Halden har vist at blant de med høyest sosioøkonomisk status deltar 3 av 4 i fritidsaktiviteter, mens blant de med lavest sosioøkonomisk status er det bare 1 av 3 som deltar. Dette er en måling som bare er knyttet til økonomi, og den viser tydelige forskjeller. Gjennom fritidskortets bidrag til å fjerne økonomi som barriere, håper vi flere får muligheten til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, og på den måten får dra nytte av alt det positive det bringer med seg, avslutter Nordenhaug.

Alt til turen

Utfordringer knyttet til tilgang på utstyr er noen av de viktigste hindre for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter. I Rogaland ønsker de å løse dette blant annet gjennom ordningen Frilager.

TEKST: Ingvild Christensen

– Alle skal ha utstyret til å drive fornuftige friluftaktiviteter, slår daglig leder Ivar Anton Nøttestad fast.

For om lag seks år siden satt representanter i Vesterlen speiderkrets, Stavanger turistforening, samt friluftsrådene i Jæren og Ryfylke og lurte på hvordan de best kunne utnytte alt turutstyret de hadde til rådighet. Det var blitt vanskelig å ha kontroll på både vedlikehold og tilgjengelighet.

I tillegg var snakk om mange brukere, og det gjorde det ikke enkelt å holde styr på hvem som brukte hva, og om utstyret i det hele tatt kom tilbake. Det skulle vise seg at dette var utfordringer de delte med mange andre organisasjoner, kommuner og skoler.

– Vi fant ut at for å finne svar på hvordan dette kunne løses på best mulig måte, måtte vi tenke moderne, sier daglig leder og en av initiativtakerne bak tilbudet, Ivar Anton Nøttestad.

Og hva er vel mer moderne enn nettbaserte løsninger?

– Målet var å ha en løsning hvor brukere kan bestille det de ønsker der og da, uten å måtte vente på svar. Men det å få tilgang på en god nettløsning viste seg å være overraskende vanskelig, derfor måtte vi bygge den selv, sier Nøttestad videre. Tre år senere, i 2017, var ideen om

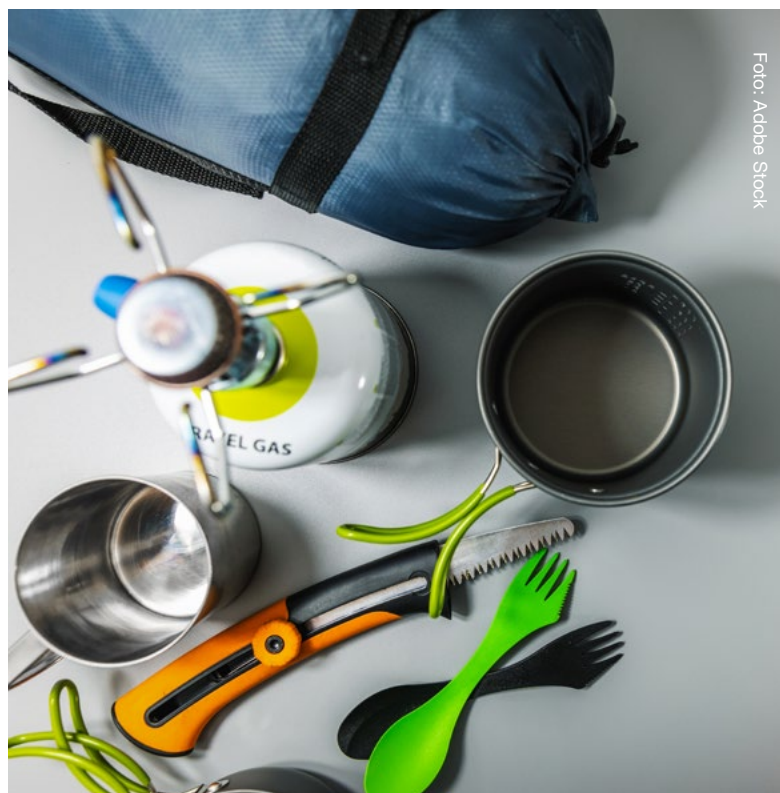

Foto: Adobe Stock

– Fritidskortet kan bidra til å få med flere i aktivitet, særlig de som faller utenfor i dag. Mange tenker gjerne at det er for dyrt, men det skal ikke være et hinder. Folk må føle at de kan være med på det de har lyst til, forteller Skullerud.

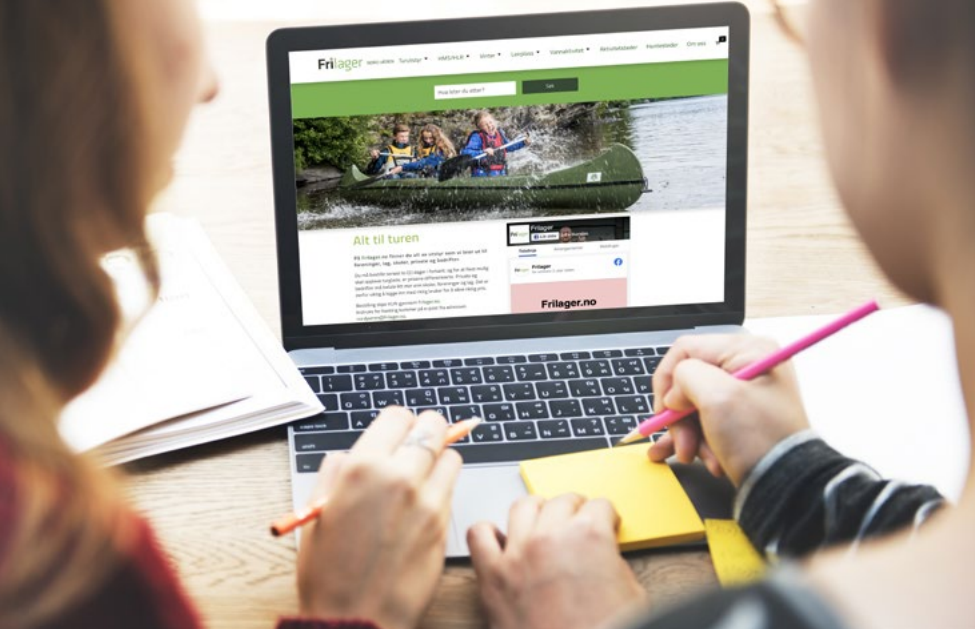

Foto: Adobe Stock

Nettsiden frilager.no er som en nettbutikk hvor alt utstyret organisasjonene har tilgang på ligger samlet.

en nettløsning satt ut i livet. Nettsiden frilager.no er som en nettbutikk hvor alt utstyret organisasjonene har tilgang på ligger samlet.

– Og den fungerer glimrende, fremhever Nøttestad. – Alle i vårt distrikt kan bestille utstyr, og de får med en gang svar om det er disponibelt når de ønsker det, legger han fornøyd til.

I tillegg til å være daglig leder for Frilager er han speiderleder i Vesterlen speiderkrets, en samarbeidsaktørene bak utleietjenesten. For tiden går mye av arbeidet hans hos Frilager til å legge strategi for veien videre, og koordinere driften av tilbudet.

– Nå har vi tre stykk i fullt arbeid, og tre som er i arbeidstrening hos oss, sier Nøttestad. På spørsmål om hvilket utstyr som er mest populært trekker Nøttestad frem kano som det mest synlige.

– Men vi har ca. 50 telt og alle disse har vært utleid nesten kontinuerlig siden koronapandemien kom til Norge. Det har vært mulig for folk å komme seg på telttur uten å være nødt til å investere tusenvis for å teste det ut.

– Hengekøyer er også populært, legger Nøttestad til, og medgir at oppslag i mediene i vår kan ha vært med på å skyte fart i populariteten til overnattingsturer med hengekøye.

– I tillegg har vi bålpanner, stormkjøkken, holdelykt, soveposer og liggeunderlag, som gjerne

er utstyr ikke alle har, eller som de ikke har av god kvalitet, og som derfor er kjekt å kunne leie hos oss, avslutter han.

Kreative løsninger og tilrettelegging

Selv om nettsiden fungerer godt og pågangen er stor, er det andre utfordringer ved å sikre utstyr til alle som trenger det. Disse utfordringene krever at man ser løsninger og tenker kreativt. Et eksempel på dette er at tilbudet til Frilager skal dekke deler av Rogaland hvor det er store avstander. For at brukerne skal slippe å kjøre langt for å hente utstyret de har reservert, har initiativtakerne bak Frilager opprettet døgnåpne boder med kodelås, i samarbeid med kommunene som ønsker det.

– På den måten kan brukerne hente utstyr i sitt nærmiljø, og levere på samme sted til avtalt tid. Deretter henter vi det brukte utstyret, og gjør det klart til neste utleier. Hele regionen har fått tilgang på 5000 produkter nå, og det skal være tilgjengelig i nabolagene rundt omkring, sier Nøttestad.

En annen smart løsning har vært å gjøre utstyr som kano, fiskestenger og paddleboards tilgjengelig på såkalte aktivitetsplasser. Disse aktivitetsplassene er strategisk plassert på steder hvor den typen utstyr brukes ofte. På den måten slipper brukerne å styre med frakt

av for eksempel kano, og tilbudet blir dermed enda mer inkluderende for de som ikke har bil og henger. Bookingen av utstyret gjøres også gjennom frilager.no.

– En sånn type tilrettelegging tror vi kommer til å utvikle seg mer og mer, vi ser nemlig at den har noe for seg. Et annet eksempel har vi på Brekko i Gjesdal, hvor vi har testet ut en lignende løsning med ski på vinteren. Frem til nå har vi hatt en henger med ski tilgjengelig, men Jæren Friluftsråd, som driver området, har åpnet et toalettbygg på Brekko. I toalettbygget skal det være et stort lager for Frilagerets utstyr til utleie. Per nå tenker vi å ha ski, kanoer og redningsvester, men ser ikke bort fra at det blir mer utstyr etter hvert, forteller Nøttestad.

Hvordan sikre et inkluderende tilbud

En sentral del av arbeidet er å sikre at tilbudet er inkluderende, og når de som trenger det mest. Der har Nøttestad og Frilageret en voldsomt klar strategi:

– Vi markedsfører tilbudet vårt til de som har kjennskap til hvem det er som har behov, og som ikke nødvendigvis har råd til å betale selv.

– Vi har alle typer brukere, alt fra innvandrere som ønsker å prøve noe nytt, til en organisasjon som skal ta med noen på tur, til speidere som ofte er på tur, skoler som skal arrangere skoletur, også videre.

Dette er blant annet lærere, familiekontakter i NAV og arrangører av fellesturer. Det at vi retter markedsføringen mot dem, gjør sånn at de blir klar over tilbudet og dermed kan bestille til de som ikke har råd. Da tilbyr vi utleie gratis, i tillegg til at familiekontaktene i NAV og frivilligsentraler kan gi gratiskoder til de som har behov for det. Vi ønsker at det er turarrangørene og lærerne som bestiller utstyret, slik at den med behovet slipper å gjøre det selv. I tilfeller hvor det er brukere som for eksempel ikke kan håndtere epost, kan frivillighetscentralene eller bibliotekene være behjelpelige med å bestille.

En sammensatt gruppe av brukere

På spørsmål om hvem det er som benytter seg av tilbudet, kan Ivar Nøttestad slå fast at det er en broket forsamling:

– Vi har alle typer brukere, alt fra innvandrere som ønsker å prøve noe nytt, til en organisasjon som skal ta med noen på tur, til speidere som ofte er på tur, skoler som skal arrangere skoletur, også videre. Det er alle som trenger utstyr som de ikke har fra før, sier Nøttestad og legger til:

– Når det gjelder antall har vi 2500 kunder, altså personer som har bestilt i løpet av de tre siste årene, og enkelte av dem er helt klart storforbrukere. Dette gjelder for eksempel de som bestiller på vegne av organisasjoner og kommuner. Vi ser at vi kommer til å nå 3000 før jul, og dess flere som vet om tilbudet, dess flere ønsker å ta det i bruk. Da koronaen kom valgte vi å markedsføre opp mot det private markedet, og da tok det virkelig av! Vi ser også at vi går en travel tid i møte, nå som organiserte aktiviteter har begynt å ta seg opp igjen. Derfor har det dessverre til tider vært mangel på utstyr, men det er veldig kjekt å se at alt blir brukt.

Ubetinget positive tilbakemeldinger

Når det gjelder tilbakemeldinger, kan Ivar Anton Nøttestad slå fast at de har vært ubetinget positive, men innrømmer at det var knyttet en viss usikkerhet blant organisasjoner og skoler som ga fra seg utstyret i starten.

– Usikkerheten var knyttet til tanken om at «oi, nå står ikke utstyret vårt i garasjen slik at vi vet at det er klart til neste gang vi skal bruke det». Men måten vi leverer på har stilnet usikkerheten. For eksempel så tørker vi teltene, kontrollerer alt utstyret og reparerer eventuelle skader, slik at neste gang de skal bruke utstyret, er alt fikset og klart. Dermed slipper de å tenke på vedlikehold mellom hver gang de bruker utstyret. Fra organisasjonslivet har vi fått tilbakemelding om at de aldri kommer til å gå tilbake til ordningen de hadde tidligere, mens for private brukere har tilbakemeldingene gjerne vært «hvorfør har vi ikke gjort dette før?», forteller Nøttestad.

– Tilbudet vårt har lagt til rette for at folk kan få nye opplevelser. Et godt eksempel på dette er i nabolag hvor vi har gjort kanoer tilgjengelige på aktivitetsplasser. Folk som ikke har vært særlig på vannet kan nå se huset sitt fra en helt ny vinkel, eller nyte en kveldstur i kano. Folk synes det har vært fantastisk!

Hvordan lykkes med et slikt tilbud

På spørsmål om hva som må til for å lykkes fremhever Nøttestad samhandling:

– Jeg tror det er en fordel at vi har lagt det opp slik at organisasjonslivet er med å drive ordningen. På den måten sikrer vi en bærekraftig ordning. Vi er veldig stolte av at vi leverer denne tjenesten i samarbeid med kommunene.

Utviklingen i samfunnet gir også signaler om

at utlånsordninger som frilager.no er kommet for å bli:

– Vi ser en trend blant ungdommer og unge voksne at det er større åpenhet for å låne utstyr, istedenfor å eie alt selv. Har de tilgang på gode fjellski så trenger de ikke eie dem selv, de vil bare ha godt utstyr til turen. Dette står i motsetning til den eldre generasjonen hvor det gjerne er knyttet litt stolthet til å eie ting. De unge trenger ikke det, de ønsker bare å kunne bruke utstyret, som jo er et godt alternativ til å ha masse utstyr som står ubrukt i egen garasje store deler av året, forteller Nøttestad.

Med dette i bakhodet er det ikke helt utenkelig at tilbudet til frilager.no blir tilgjengelig i flere deler av landet:

– Vi skulle ønske at hele Rogaland kunne bestilt av oss, men det har vi per nå dessverre ikke kapasitet til. Derfor er vi innstilte på å bygge oss gradvis opp, men samtidig må vi være klar på at vi skal kunne levere det vi lover, og at vi ikke ender opp med kunder som bestiller utstyr som plutselig ikke er tilgjengelig lenger, fremhever Nøttestad. Han legger til at Haugesund er i gang med å ta i bruk løsningen, i tillegg til at den nå i praksis er disponibel for alle regioner i Norge:

– Nå har vi en dataløsning som kan deles til andre regioner i landet som ønsker å starte opp med dette tilbudet.

Nøttestad legger til at dette ikke har vært mulig før, og at han sterkt oppfordrer kommuner og organisasjoner i andre deler av landet til å ta kontakt dersom de vil ha et lignende tilbud i sin region:

– Det er bare å ringe for å få ta del i opplegget, avslutter han engasjert.

Kolbotn IL: #Kjære trener – ser du meg?

Kolbotn IL er et fleridrettslag med 10 forskjellige idretter og omtrent 2000 aktive barn og unge. De har som mål at alle barn og unge skal kunne bli med på organisert idrett i det ordinære treningstilbudet, uansett familiebakgrunn, økonomi og det enkeltes barn forutsetninger for å delta.

TEKST: Nora Dahl Aspheim

Foto: Kolbotn IL

Inklusjonsansvarlig i Kolbotn IL
Maria Rugaas.

– Idretten er en formidabel inkluderingsarena ettersom barn og unge møtes på trening opptil flere ganger i uken, og i dette har treneren en særlig viktig rolle.

Trenerne står i «frontlinje» for inkludering

#Kjære Trener- ser du meg? er et inkluderings-tiltak Kolbotn IL har utviklet. Å ha fokus på trenerens rolle i inkluderingsarbeidet er viktig fordi det er trenerne som tar imot barna, følger dem opp på trening, og treffer dem flere ganger i uken. Trenerne er i den unike stillingen at de kan fange opp om noen for eksempel aldri melder seg på cup, ikke deltar på bortekamp eller slutter å møte opp på trening. Å finne ut om det er fordi foreldrene ikke har bil, at økonomien ikke strekker til, eller at barnet trenger tilrettelegging for dusjing i garderoben på cup kan treneren fange opp. Det er ofte enkle grep som skal til, og gjennom veiledning og råd fra administrasjonen kan treneren utgjøre en stor forskjell for det enkelte barn.

– Når treneren blir bevisst rollen, vil effekten av inkluderingsarbeidet være mye større, mener Rugaas.

Årlig trenerforum

Som et viktig tiltak i #Kjære Trener-konseptet arrangerer Kolbotn IL årlig et forum der trenere fra de forskjellige idrettene deltar. Trenerforumet skal bevisstgjøre trenerne på hvordan de kan bidra i inkluderingen, og skape glede for barn og unge i idretten. Å utvikle trenernes kompetanse om inkludering og årsaker til ekskludering er et viktig ledd i arbeidet. I tillegg får trenerne tilsendt samtalekort, caseoppgaver og utstyr som skal motivere trenerne i inkluderingsarbeidet i løpet av året.

– De fortjener stor takk for det viktige arbeidet de gjør og innsatsen de legger ned.

Å støtte opp under trenerne

Maria Rugaas understreker at det er viktig at trenerne vet hvor de kan få hjelp og veiledning hvis de opplever at et barn eller ungdom er utenfor. Å være trener kan være utfordrende, og det er ikke alltid enkelt å vite hva man skal gjøre. I Kolbotn IL er 90% av alle trenerne frivillige, og de aller fleste har vanlig jobb og egen familie ved siden av. Å være trener krever mye av en mamma eller pappa som meldte seg, kanskje litt tilfeldig, da eget barn ville begynne med idrett. Derfor er det viktig at idrettslaget støtter opp under treneren, og gir råd og veiledning ved behov.

En stor takk til alle trenere

Treneren og idretten bør løftes frem som en viktig aktør for frivilligheten og for samfunnet. Inkluderingsansvarlig i Kolbotn IL Maria Rugaas, trekker linjer til Bærekraftsmål 3 «god helse» og 10 «mindre ulikhet». Idretten er en viktig aktør for å sikre mindre ulikhet og god helse for barn og unge. Og den jobben er det den frivillige treneren som gjør. En stor takk til alle trenere som har en svært viktig inkluderingsrolle i barn og unges liv. For noen barn er treneren den viktigste personen i livet, og har mulighet til å fange opp om et barn eller ungdom faller utenfor.

– De fortjener stor takk for det viktige arbeidet de gjør og innsatsen de legger ned, avslutter Rugaas.

Foto: Kolbotn IL

Foto: Kolbotn IL

Foto: Forandringshuset Norge

Rekruttering av nye brukere og medlemmer

Forandringshuset ble startet av KFUK- KFUM i 2015. I dag er det 10 Forandringshus i Norge med rundt 100 frivillige og ansatte. Målet er å være en ledende aktør for å møte de reelle behovene til barn og unge, med særlig fokus på å inkludere de av oss som opplever utenforskap.

TEKST: Nora Dahl Aspheim

Foto: Lars Håberg Ottesen

KFUK-KFUM Forandringshuset Drammen jobber aktivt med å rekruttere ungdom til aktivitetene de tilbyr. Å ha et tilbud som er for alle er viktig for å inkludere flest mulig i utenforskap, forteller virksomhetsleder i Forandringshuset Drammen Kim André Vian Bjerkestrand. Forandringshuset har gjort seg opp noen gode erfaringer der de opplever å ha lykket med rekruttering

Åssiden videregående skole og en kommunal klubb.

– Vi må vite hvem det er vi ønsker å skape et tilbud til, og hva slags aktiviteter det er behov for i det området vi jobber i oppsummerer virksomhetsleder Kim André Vian Bjerkestrand.

Å tilpasse lokale behov

En viktig del av rekrutteringsarbeidet for Forandringshuset er å kartlegge hva det er behov og mulighet for i det området man jobber i. Da Forandringshuset startet opp i Drammen i 2018 benyttet de statistikk, rapporter og samtaler med innbyggerne og organisasjoner for å kartlegge hva det var behov for av aktiviteter. I Drammen er det mange barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier, og flere mente det var behov for et sted å «henge» samt å øke aktivitetstilbudet.

Samtidig fantes det allerede flere tilbud i Drammen. For eksempel var det en del etablerte lavterskeltilbud for ungdom med fast adresse.

– I stedet for å etablere enda en fysisk møteplass, ble samarbeid med andre aktører viktig, forteller virksomhetsleder Bjerkestrand. I dag arrangerer Forandringshuset aktiviteter i samarbeid med andre aktører i for eksempel Fjell Kirke, Drammen videregående skole,

Troverdighet i rekrutteringsarbeidet

En sentral rekrutteringsstrategi for Forandringshuset er å opptre troverdig overfor de man ønsker å skape et tilbud til. For det første er det viktig å skape troverdighet om at aktivitetene er et reelt tilbud for alle, uansett sosial og økonomisk bakgrunn. For det andre er det viktig at de som rekrutterer er troverdige «budbringere» av aktivitetene.

– Uansett hvor god en mann på over 30 år er på rekruttering, gjøres rekruttering av jenter med minoritetsbakgrunn på 13-19 år best av målgruppen selv, sier Bjerkestrand. Å benytte seg av troverdige budbringere som ansikt utad gjør at potensielle nye medlemmer enklere identifiserer seg med aktivitetene og personene som allerede deltar i dem. Da Forandringshuset startet opp tilbudet «United Sisters», som er et inkluderende felleskap for og av jenter, var det jenter i alderen 13-19 år som rekrutterte folk de kjente selv. Og dette med stor suksess, på

Foto: Forandringshuset Norge

åpningsfesten til «United Sisters» var det cirka 80 deltakere. «United Sisters» er fortsatt et populært tilbud i Drammen.

Familieperspektiv

I Drammen så Forandringshuset et behov for et rent jentekonsept, ettersom en del jenter med minoritetsbakgrunn faller fra fritidsaktivitet i ungdomsskolealder. «United Sisters» er et nettverk for og av jenter, der de diskuterer ulike temaer som for eksempel identitet, seksualitet og likestilling. Å ha et familieperspektiv i rekruttering av nye brukere og medlemmer har vært viktig i dette arbeidet. I ungdomsalder har foreldre fortsatt stor innflytelse over hvilke aktiviteter ungdommen deltar i. At foreldrene får tilstrekkelig informasjon gjennom for eksempel «flyers» på flere språk er en god strategi for å øke deltakelsen. At foreldrene er trygge på og forstår hva aktiviteten innebærer er viktig for rekruttering av nye medlemmer og deltakere.

Medvirkning og rekruttering henger sammen

Å la barn og unge medvirke og forme egne aktiviteter er en prioritet for Forandringshuset. De som deltar i aktivitetene vet selv hva som er populært i deres omgangskrets, hva det er behov for, og hvordan man kan rekruttere andre til å delta. Da «United Sisters» ble startet engasjerte Forandringshuset jenter i målgruppen 13-19 år, og de fikk selv være med å bestemme hvilke aktiviteter og hva som skulle være temaet på åpningsfesten. Tilbudet blir mer relevant og interessant, samt at ungdommene får eierskap til aktivitetene når de får være med å påvirke innholdet i aktivitetene. Brukermedvirkning og medbestemmelse fra de som deltar både i drift og utvikling av tilbudet er en forutsetning for å lykkes med aktivitetene, slår virksomhetsleder Kim André Vian Bjerkestrand fast. Medvirkning fra brukergruppen er også en kvalitetssikring av tilbudet, som igjen er viktig for å få effekt av aktivitetene som tilbys.

Illustrasjon: LNU

Trygg!

Trygg!: Verktøy for tryggere fritidsaktiviteter og en trygg barne- og ungdomsfrivillighet

Trygg! er en digital veileder for alle som vil lære mer om og arbeide med forebygging, beredskap og håndtering av seksuell trakassering og overgrep i barne- og ungdomsfrivilligheten. Veilederen inneholder steg for steg-beskrivelser av varsling, håndtering og organisasjonsutvikling, ressurser, kurs og aktiviteter.

TEKST: Ane Maus Sandvig

Trygg! er LNU sitt arbeid på oppdrag fra våre medlemsorganisasjoner for å sikre trygge organisasjoner. Med Trygg ønsker vi sammen å skape bevissthet om integritet og grenser, skape en lav terskel for varsling og utvikle gode rutiner for håndtering når overgrep avdekkes. Gjennom å formidle kunnskap, holdninger og gode verktøy ønsker vi å skape trygge og modige barn, ungdom og voksne, og bistå organisasjoner og fritidsklubber med å bygge trygge fritidsarenaer for alle barn og unge.

LNU har jobbet med Trygg sammen med våre medlemmer i snart 20 år. Den digitale veilederen lansert i 2019 er en fortsettelse av dette arbeidet, og digitalisering av mange års kunnskap og erfaring. Veilederen er utviklet med støtte fra Barne-, familie- og likestillingsdepartementet og Helsedirektoratet. En rekke faginstanser og barne- og ungdomsorganisasjoner har vært med på å utvikle og kvalitetssikre innholdet.

Hva finner jeg på trygg.lnu.no?

Målgruppen for veilederen er både enkeltpersoner som ønsker å varsle, tillitsvalgte som skal ta imot og håndtere varsler, og ledere som ønsker å utvikle en tryggere organisasjonskultur. På disse sidene finner du veiledning i:

- Hvordan å varsle, motta varsler og håndtere varsler
- Hvordan utvikle en trygg organisasjon med gode retningslinjer og rutiner
- Hvordan holde kurs og opplæring, inkludert kursmaterieill, for å sikre god implementering

Vi har også laget flere artikler med nyttig informasjon om varsling, forklaring av definisjoner og fakta, og henvisninger til hvor man kan søke hjelp.

Foto: Sverre Eikill

Fem prinsipper for reell og meningsfull ungdomsmedvirkning

Mange barn og unge har ikke stemmerett, og kan ikke være med på å påvirke samfunnet de er en del av ved stemmeurnen. De med stemmerett møter lite representative organer, der få unge blir valgt inn. Det er derfor viktig å slippe de til i politiske prosesser som angår dem og som de er interesserte i.

TEKST: Isa Maline Isene, leder av LNU (Landsrådet for Norges Barne- og Ungdomsorganisasjoner)

– Vi opplever ofte at ønsket om å inkludere unge er til stede, men at det ikke alltid er klart hvordan rammene må være for at medvirkningen skal være reell og meningsfull. LNU har laget fem grunnleggende prinsipper som kan brukes for

å gi ungdom den stemmen og plattformen de fortjener – og som vil bidra til at avgjørelser blir både bedre og bredere forankret hos barn og unge.

1. Selvstendighet.

Ungdom må selv få velge hvilke saker de ønsker å engasjere og ytre seg i. Voksne kan ikke velge ut hvilke saker de tror er viktige for unge.

2. Representasjon.

Ungdom må selv få velge sine representanter. Slik som i den demokratiske barne- og ungdomsfrivilligheten der man velger sine talspersoner som igjen står til ansvar overfor de som har valgt dem.

3. Kompetanse.

Ungdom må anerkjennes som en unik faglig ressurs med en ekspertise ingen andre kan erstatte. Voksne er ikke talspersoner for unge fordi de en gang for lenge siden var unge selv.

4. Informasjon.

Ungdom må ha tilgang til all den informasjonen de trenger for å sette seg inn i sakene de er opptatte av. Denne informasjonen kan ikke siles ut eller begrenses.

5. Kontinuitet.

Ungdom må få medvirke i alle ledd i de politiske prosessene, fra start til slutt. Å få lov til å komme med innspill før de voksne setter seg bak lukkede dører og knar noe sammen, eller å bli symbolsk invitert til å komme med meninger om sluttresultatet uten å få være med i resten av prosessen er ikke reell medvirkning.

For å gjøre det mer praktisk: det er stor forskjell på hvordan barn og unge kan bidra til å fatte avgjørelser avhengig av hvordan rammene blir satt. Barn og unge som aldri har deltatt på et kommunestyre, og kanskje aldri har snakket for en større forsamling, vil neppe bidra konstruktivt hvis de får sendt en bunke sakspapirer og bedt om å møte opp på et kommunestyremøte og "si ifra hvis de har noen innspill". Det må legges til rette for at de skal ha den kunnskapen de trenger, fått være med å diskutere hvilke saker som er viktige, blitt forklart saksprosessen, blitt hjulpet med innlegg i debatten, og bli gitt en arena der deres stemme betyr noe. Å la andre påvirke en prosess, betyr noen ganger å gi fra seg litt

makt. Det gjelder også når unge skal slippes til FNs resolusjon 2250 om ungdom, fred og sikkerhet sier at medvirkning av unge i fredsarbeid fører til at prosessene blir bedre og mer demokratiske. Reell og meningsfull medvirkning av unge i politiske prosesser gjør verden til et bedre sted. Det er altså noe hele samfunnet tjener på. De voksne har derfor et ansvar for å rekke ut hånda og inkludere unge på alle politiske nivåer. For uansett hvor mye unge ønsker å delta og hvor mange gode løsninger de sitter med, så får de ikke være med på å gjøre samfunnet bedre dersom de ikke slipper til og blir gitt de riktige rammene for det.

Foto: Harald Fåkvam

Mosjømodellen for medvirkning

I over 15 år har Vefsn Kommune hatt en velfungerende ungdomsråd. Høsten 2021 ble den harde jobbingen anerkjent da Vefsn ble kåret til årets ungdomskommune under Ungdomskonferansen 2021.

TEKST: Maria Turmo Hatten

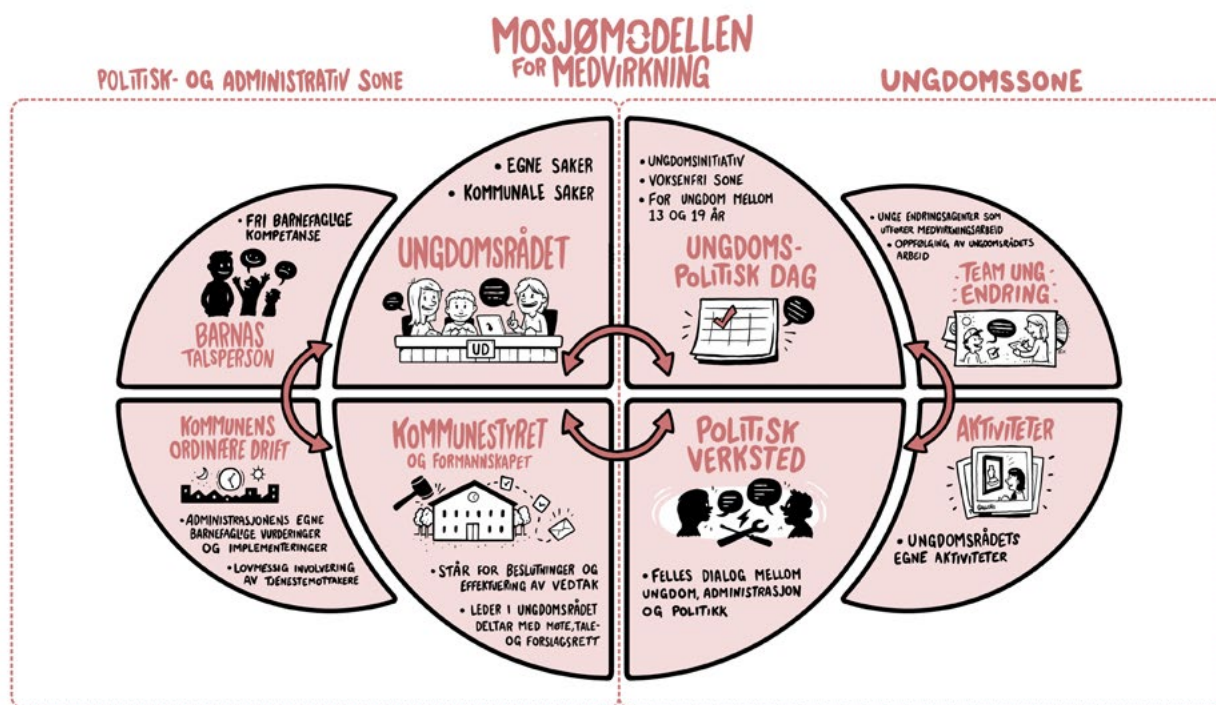
Vefsn ungdomsråd

Vefsn ungdomsråd består av 13 engasjerte ungdommer i alderen 13 til 18 år. De er alle enige om at dette organet ikke skal være en «koseklubb», men en faktisk medvirkningsaktør som deltar i de politiske diskusjonene og jobber med egne saker. Arbeidsutvalget i Vefsn Ungdomsråd har mange formeninger om hvorfor akkurat Vefsn får til medvirkningsarbeidet så godt:

– Ungdomsrådet har jobbet godt over flere år og tatt med oss det vi ser har fungert. Vi har

flere prosesser for medvirkning der alle ungdom i kommunen kan møtes for å diskutere viktige saker for dem. Disse sakene tar vi opp med politikerne i etterkant sier leder av Vefsn ungdomsråd, Adam Ulvang.

Adam, sammen med Mia Haugen og Eila Máret Eira, utgjør arbeidsutvalget. De har alle lang fartstid i ungdomspolitikken. De har god erfaring med å jobbe opp mot beslutningstakerne i kommunen og synes samarbeidet mellom

voksne og ungdom fungerer godt.

– Vi oppfatter at vi har politikere som lytter til oss og tar oss på alvor, noe som er avgjørende for den reelle medvirkningen, sier Eila.

Mosjømodellen

I 2020 ble flere års medvirkningsarbeid i kommunen systematisert i en modell som heter Mosjømodellen. Denne modellen tar utgangspunkt i de unge og illustrerer kommunens metode for å skape et bedre samarbeid mellom kommunen og ungdom.

– Mosjømodellen er viktig da den sørger for at ungdomsrådet alltid har noe å jobbe med. Samtidig blir stemmene våre hørt gjennom ungdomspolitisk dag og politisk verksted, sier Mia Haugen, nestleder i Vefsn Ungdomsråd.

I et ungdomsråd med engasjerte ungdommer, kan det være en utfordring å skape kontinuitet da noen av medlemmene sitter i kun ett år. Mia har svaret på dette:

– Man kan i alle utvalg oppleve perioder med lite aktivitet og kanskje en del utbytting av medlemmer. Utfordringen med disse periodene er at

rådet kan bli passivt og en ikke får gjort alt man ønsker å gjøre. Jeg mener at ved å bruke Mosjømodellen vil man klare å minimere disse periodene da modellen fungerer som et årshjul med aktiviteter som skal gjennomføres. Det er hele tiden noe som skjer og vi har alltid noe å jobbe opp mot.

Formålet med modellen er at ungdommene skal ha en reell påvirkningskraft. Rådets innsats har gitt flere resultater som har gagnet ungdom i hele kommunen.

– Vi har blant annet hindret kutt i miljø-tjenesten på skolen, fått en egen psykisk helse-tjeneste som fokuserer på ungdom og arrangert Ungdommens byfest som er en stor konsert for alle ungdommer på Helgeland. Akkurat nå er vi i startgropen av et prosjekt som heter Give Me SoMe dialog, som skal resultere i en kommunal app for ungdom. Dette prosjektet kommer på bakgrunn av ungdommenes ønske om bedre digitale løsninger og en digital dialog mellom kommunen og ungdom. Vi ser at jobben vi gjør faktisk gir resultater og at vi bli hørt, forklarer Adam.

Voksenrollen

For at ungdomsrådet skal fungere som et selvstendig medvirkningsorgan, er det viktig at voksenpersonene støtter, bygger opp og dyktiggjør ungdommene. SLT-koordinator i Vefsn Kommune Harald Fåkvam mener den viktigste suksessfaktoren i Mosjømodellen er at ungdommene både står og føler seg ansvarlig for at aktivitetene i modellen blir gjennomført. Videre føyer han til at modellen er utviklet i et samarbeid mellom voksne og ungdom. Et samarbeid der ungdommen har det siste ordet og de voksne har fått lov til å medvirke.

Prosjektmedarbeider for ungdomsarbeid Maria Turmo Hatten tror det er viktig for voksne som jobber med ungdomsråd å gi i fra seg kontrollen og stole på ungdommene:

– For at ungdommens stemme skal bli hørt,

er det viktig at det er deres meninger som kommer frem, upåvirket av voksne. Jeg tror det kan være vanskelig for mange voksne å gi i fra seg kontrollen, men jeg tror det er alfa omega for at ungdomsrådet skal fungere optimalt. De vet best hvordan det er å være ungdom. Vår jobb er å støtte, veilede og medvirke ungdommene.

Harald og Maria er samstemte om at man må støtte ungdommene på riktig måte:

– Å støtte i denne sammenhengen handler ikke om å skrive innkallinger og referater, tvert imot handler det om å legge til rette og selvstendiggjøre dem i deres arbeid. Det kan for eksempel være å forklare politiske saker med vanskelige formuleringer, skape god dialog med beslutningstakere eller å faktisk trekke seg unna og la ungdommene styre selv der det er hensiktsmessig.

Foto: Harald Fåkvam

Samarbeid og tilgjengeliggjøring av fritidstilbud

Gjennom tverrfaglig samarbeid internt i kommunen, og i samarbeid med innbyggerne, har Knutepunkt Strømsø jobbet med å nå barn og unge som vanligvis ikke deltar i fritidsaktiviteter.

TEKST: Nora Dahl Aspheim

Etter kommunesammenslåingen ble nye Drammen kommune delt inn i ulike kommunedeler med hvert sitt knutepunkt.

– Det som er spesielt med Knutepunkt Strømsø er at det er en pilot der ansatte er satt sammen på tvers av faggrupper og tradisjonell linjeorganisering. På Knutepunkt Strømsø er de som jobber med kultur samlokalisert med andre tjenester slik som familieteam, PP-tjenesten og helsestasjon. Tanken er å se om organiseringen fremmer økt tverrfaglig samarbeid. I tillegg til økt samarbeid med innbyggerne, skal Knutepunkt Strømsø finne gode måter å utvikle tilbudene på, forteller Stine Brastad Blekkan fra Knutepunkt Strømsø.

Samarbeid på tvers av tjenestene i kommunen

Blekkan kom fra kulturavdelingen da Knutepunkt Strømsø ble etablert i 2020. I arbeidet med implementering av fritidskortordningen har det vært viktig å samarbeide på tvers av tjenestene i Knutepunktet Strømsø for å nå barn og unge som vanligvis ikke deltar i fritidsaktiviteter.

– Det er alltid en utfordring å fange opp barn og unge som ikke deltar, sier Blekkan. Å samarbeide med de tjenestene som allerede har brukerkontakt med barn og unge har vært en prioritet. Blekkan har arrangert kurs og veiledning av fritidskortordningen til andre ansatte på Knutepunktet slik at de kan hjelpe de som trenger det. Da slipper man at innbyggerne blir

sendt videre i systemet, fordi alle ledd har den informasjonen som kreves.

I følge Blekkan har samarbeid med skolene, særlig sosiallærere, helsesykepleiere og kontaktlærere vært viktig i arbeidet med fritidskortet fordi de kjenner barna godt, og vet hvilke barn og foresatte som trenger ekstra informasjon om tilbudet. Knutepunkt Strømsø har arrangert åpne møter etter skoletid, der foresatte har kunnet komme å få fysisk hjelp til å registrere barnet i Friskus. Friskus er den digitale plattformen der registrering av fritidskort foregår.

Å nå minoritetsfamilier

Språkbarrierer kan være en utfordring for å nå minoritetsfamilier. For å bidra til økt oppmerksomhet rundt fritidskortet oversatte Knutepunkt Strømsø noen linjer med oppsummerende informasjon om hva fritidskortet innebar. Dette ble oversatt til seks av de vanligste språkene på Strømsø. Informasjonen ble publiserte som annonser på sosiale medier, og gjennom statistikk kunne Knutepunktet Strømsø se at rekkevidden var stor. Videre er det viktig å være tilgjengelig for å hjelpe de som opplever det vanskelig å registrere seg i Friskus.

– For eksempel viste det seg at navn og etternavn i registreringen på Friskus-plattformen krevde stor forbokstav. At arabiske navn ikke skrives med stor forbokstav gjorde at det ble umulig å registrere seg for dem med arabiske navn. Slike detaljer kan ha stor betydning for om de benytter seg av tilbudet eller ikke, sier Blekkan fra Knutepunkt Strømsø.

For å øke oppmerksomheten om alle at barn og unge bør ta i bruk fritidskortet har Knutepunktet Strømsø engasjert tre fritidskortambasadorer. Dette er personer med store nettverk

i miljøer som ansatte på Knutepunktet kan ha vanskeligheter med å nå ut til. Fritidskortambasadorene har blant annet brukt sosiale medier for å spre budskapet.

– Disse har vært en kjemperessurs for engasjementet rundt fritidskortordningen, fortsetter Blekkan. Også Jasmin kvinnenettverk har bidratt til å spre informasjon om fritidskortet.

Å tilgjengeliggjøre tilbudene

For å nå de som vanligvis ikke deltar handler det om å være tilgjengelig, og følge opp dem som trenger ekstra hjelp. Det er ikke bare økonomi som gjør at en del ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, for eksempel er det mange kulturer som ikke har hørt om dugnad eller vet hva det innebærer å delta i en aktivitet. Å gi tilstrekkelig informasjon og tilrettelegge for at barn og unge kan finne en aktivitet de faktisk ønsker å delta på er viktig.

For Knutepunkt Strømsø er det sentralt at innbyggerne vet hvor de kan få hjelp eller komme med innspill til hvordan lokalsamfunnet kan videreutvikles. Dette vil øke både tilliten til kommunen, og engasjementet rundt Områdesatsningen i Strømsø frem mot 2030. Det er viktig å ta imot innspill fra innbyggerne og bruke de møteplassene som finnes for å utvikle nye tilbud.

– Å snakke med innbyggerne på for eksempel Innbyggertorget, og å sikre medbestemmelse fra de som bor i Strømsø er helt sentralt for å skape engasjement for de tiltakene som er, avslutter Stine Brastad Blekkan fra Knutepunkt Strømsø.

Ungdomsmedvirkning i Kristiansand

Hvorfor skal det jobbes systematisk med reell og god medvirkning i Kristiansand? Barn og unge har en lovfestet rett til medvirkning. Kommunen blir et bedre sted å vokse opp i når de unge erfarer at deres stemme blir tatt på alvor og får betydning i utformingen av omgivelsene.

TEKST: Tone Mjåland, Barn og unges representant i plansaker i Kristiansand Kommune

I alle saker som angår barn og unge er medvirkning en lovfestet rettighet. Det er også et velegnet verktøy for å finne gode løsninger. I Kristiansand erfarer vi gang på gang at de unges bidrag i saker er helt sentralt for å komme fram til et godt resultat der hensynet til barn og unge blir ivaretatt.

Da Søgne, Songdalen og Kristiansand planla sammenslåing til en kommune kjempet ungdom i ungdomsrådene fra alle de tre kommunene for retten til å ha møte- og talerett i Bystyret. De ble hørt av politikerne. De fikk også innpass i Oppvekstutvalget og i Kulturutvalget. Ungdommene har gjort en så god jobb at politikerne ønsker å ha mye mer med dem å gjøre.

Foto: Ole Martin Kyllø

– Det legges vekt på at de unge må involveres tidlig, og presentasjon og problemstillinger må være forståelig og tilpasset.

Foto: Marte Krogstad

Som Barn og unges representant (100 % stilling) i plansaker sitter jeg i By- og stedutviklingsutvalget. Her har jeg møte- og talerett, anledning til å fremme forslag og komme med protokolltilførsel. Min oppgave er å bringe barnefaglige argumenter inn i den politiske debatten. Jeg skal være de unges talerør, der de selv ikke kan være til stede for å tale sin egen sak.

Størrelsen på stillingen gjør det mulig for meg å følge tett opp overfor administrasjonen at de unge får anledning til å medvirke på en god måte i saker som handler om byutvikling. I tillegg er det opprettet en 60 % stilling som medvirningskoordinator i plansaker. Oppgaven hennes er å tilrettelegge og gjennomføre medvirningsprosesser i plan- og byggesaker.

Kommunens avdeling for plansaker har laget

en medvirningsveileder som er tatt i bruk fra 2021. Veilederen stiller tydelige krav til hvordan dem som gjennomfører medvirking skal gjøre dette. Dette gjelder både for private utviklere som ønsker å forandre byen, og for kommunen selv når de skal gjøre medvirking. Det legges vekt på at de unge må involveres tidlig, og presentasjon og problemstillinger må være forståelig og tilpasset. Tilretteleggerne må på forhånd få godkjent hvilke spørsmål de skal stille og hva de skal vise av illustrasjoner. Det må skrives referat som skal ha en korrekt gjengivelse av de unges utsagn. Dette skal bekreftes av deltakerne selv og en voksen representant som følger deltakerne. Det er ikke bare elevrådet som er ønsket til medvirking, men gjerne et utvalg av elever som vil bli mest berørt av en sak. Dette er

rammer som jeg godt kan tenke at burde vært innført for alle i kommunen som skal ha medvirkning med barn og unge.

Når det jobbes med byutvikling i Kristiansand kommune skal det kartlegges hvor de unge går og sykler. Det gjelder både til skole og på fritiden. Ferdsel til og fra skolen er enklere å fange opp enn den som gjelder fritidsaktiviteter. Mens skolen alltid vil fange opp elever som ikke har kommet seg til skolen så fanges det ikke like lett opp de elevene som har vanskelig for å ferdes til fritidsaktiviteter.

Mange lar være å dra til venner og på aktiviteter dersom veien er skummel, kollektivtilbudet er dårlig, eller foresatte ikke har anledning til å kjøre. Det kan selvsagt være flere årsaker til at unge ikke deltar på fritiden, men god planlegging og opparbeidelse av gang/sykkelveier, plassering av kryssinger med god belysning, redusert fart og tilrettelegging av snarveier er definitivt virkemidler som kan bidra til å jevne ut forskjeller mellom unge i de ulike bydelene.

– De siste årene har vi hatt enkelte store, konfliktfylte og kompliserte saker om byutvikling som har stått på sakskartet i Kristiansand kommune. Flere av disse har bekreftet at voksne ikke alltid har gode nok kunnskaper om hva de unge har behov for eller ønsker seg. Eksempelvis så kjempet de voksne for å få ned høyden på nye boligblokker nær en akebakke, mens barn og unge gjerne så at blokkene var enda høyere. Da ville det bli mer skygge, slik at snøen ikke smeltet så raskt i akebakken. De voksne ville at bakken skulle bli slakere, mens de unge ønsket å beholde den bratt fordi det er mye gøyere. I en annen sak mente flere voksne at det var bra for barna at det sto mange biler parkert langs veier i boligområdene. De unge sa tydelig fra om

– Med disse og en lang rekke andre erfaringer har mange i kommunen forstått at de unges stemmer er gull verdt.

at parkerte biler gjorde det mer utrygt å gå og sykle der.

Da kommunens administrasjon foreslo å plassere kvartals- og sandlekeplass inne i skolegården til Mosby, mobiliserte elevene. I klare ordelag gav de tydelig beskjed til både administrasjon og politikere at skolegården ville de ha for seg selv i skoletiden og når SFO har åpent. I ettertid er ledelsen og ansatte ved skolen godt fornøyd med at de kan styre bruken av skolegården. Utenom skolens åpningstid er alle hjertelig velkomne til å bruk den.

Med disse og en lang rekke andre erfaringer har mange i kommunen forstått at de unges stemmer er gull verdt. Det jobbes også fra meg selv og en god del andre med å få opp forståelsen av hvor streng barnekonvensjonens artikkel 3 om hensynet til barns beste og artikkel 12 om barn og unges rett til å bli hørt egentlig er. En viktig del av dette er at de unge selv skal kjenne til rettighetene sine og få trygghet til å kreve de.

ALLEMED – et verktøy for inkludering i organisert fritidsaktivitet

Har du lyst til å inkludere flere i samtalen om utenforskap blant barn og unge? Da kan ALLEMED-Verktøyet være noe for deg.

TEKST: Carina Watnedal og Erika Wollner

Antallet barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er stadig økende. Fattigdom hindrer barn og unge i å delta på sosiale, kulturelle og idrettslige arenaer og kan føre til økt grad av utenforskap. ALLEMED-Verktøyet gir deg en enkel og målrettet måte å ta opp tema som for mange kan være

vanskelig, og tilrettelegger for et styrket samarbeid på tvers og en økt prioritering av barn og unges rett til deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. For å sikre inkludering av alle barn og unge som ønsker å være med, må vi kartlegge hva vi kan gjøre hver for oss og hva vi kan samarbeide om i fellesskap.

Foto: ALLEMED

Bruk av ALLEMED-verktøyet i Gjerstad kommune.

ALLEMED er et gratis og nasjonalt handlings- og dialogverktøy utviklet av og for kommune og frivillighet. Verktøyet, bestående av alt fra en sjekkliste til dialogkort, er utviklet i tråd med Fritidserklæringen og brukes for skape felles bevissthet og diskusjon, og til å jobbe frem konkrete løsninger for å få alle med - uavhengig av familiens økonomiske eller sosiale ressurser.

ALLEMED-Sjekklisten

Sjekklisten er et verktøy for å kartlegge hva som gjøres i kommunen eller organisasjonen for å sikre inkluderingen av barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter. Verktøyet kan brukes både for å skape oversikt over hva som allerede gjøres, og som et verktøy i arbeidet med å styrke inkluderingsarbeidet. Sjekklisten utforsker blant annet temaene forankring, kunnskap og samarbeid, direkte og økonomiske tiltak, synliggjøring og medvirkning. Hvert tema presenterer utdypende spørsmål som stimulerer til refleksjon og som kan gi ideer til hva som kan gjøres enda bedre.

ALLEMED-Dialogkort

Dialogkortene er laget for å skape en målrettet samtale og diskusjon som tar deg gjennom fire steg, med mål om å komme frem til konkrete løsninger lokalt, med de forutsetningene man har og innenfor det handlingsrommet man kan jobbe i. Dialogkortene benyttes ofte i sammenheng med en ALLEMED-dugnad, hvor kommunens ansatte kommer sammen med lokal frivillighet, lokalt næringsliv, foreldre og barn og unge selv. Verktøyet kan vel så godt brukes i mindre arbeidsgrupper, i et lag eller en forening.

ALLEMED-Håndboken

Gjennom over 80 kommunesamarbeid siden 2015, erfarer ALLEMED at mange kommuner stiller seg de samme spørsmålene om hva som skal til for å sikre barn og unges mulighet for deltakelse. Som barn er ulike, er også kommuner ulike - derfor finnes det ingen universelle fasitsvar på disse spørsmålene. I Håndboken (2021) finner du oversikt over de mest diskuterte temaene, med tips og eksempler på tiltak som fungerer godt.

Du trenger ingen forkunnskaper for å ta i bruk ALLEMED-verktøyet. Du finner verktøy for kommune og frivillige organisasjoner på www.allemed.no, gratis og tilgjengelig for alle som ønsker å starte en meningsfull samtale om barn og unges rett til å delta på fritiden.

ALLEMED.no

Erfaringsdeling og engasjement om medvirkning og rekruttering av barn og unge i fritidsaktiviteter

Høsten 2021 har Bufdir, Frivillighet Norge og KS invitert kommuner, fylkeskommuner og lokal frivillighet til å delta på læringsløftet «Bli med- Aktiv fritid for alle».

TEKST: Nora Dahl Aspheim

Læringsløftet er en del av Fritidserklæringen, som har til hensikt å legge til rette for barn og unges mulighet for medvirkning, og deltakelse i fritidsaktiviteter. Høsten 2021 har det blitt arrangert fysiske samlinger i Drammen, Kristiansand og Alta. At representanter fra kommuner og frivillig sektor får mulighet til å komme sammen for å dele erfaringer, belyse utfordringer, og inspirere hverandre til videre arbeid er sentrale mål for samlingene. Høstens samlinger har hatt særlig fokus på rekruttering av nye medlemmer, deltakere og frivillige, samt hvordan inkludere barn og unge som er vanskelig å nå ut til. I tillegg har medvirkning vært hovedtema.

Etter lang tid med nedstegning var det gledelig at alle samlingene lot seg gjennomføre fysisk. Gjennom samlingene fikk deltakerne lytte til inspirerende innlegg, besøke kulturhus og delta i gruppearbeid.

Samlingene ble ønsket velkommen av Guro Birkeland, avdelingsdirektør i Bufdir. Birkeland trakk frem forankringen i Fritidserklæringen, og barnekonvensjonens artikkel 12. Artikkel 12 sier

at alle barn og unge har rett til å si sin mening og at deres mening skal bli tatt på alvor. Å la barn og unge få være med å påvirke i saker som angår dem, og medvirke i fritidsaktiviteter er sentralt. Birkeland kom deretter med en påminnelse om at det viktig å legge inn ekstra innsats for å nå sårbare barn og unge som følge av pandemien. Vi må ta et tak sammen for å nå barna vi ikke hører noe fra. Fremover er det også viktig å legge inn innsats for å engasjere både nye og gamle frivillige etter en lang periode med nedstegning.

Gode eksempler på rekruttering og inkluderende fritidsaktiviteter

Samlingen i Kristiansand startet med omvisning på Samsen kulturhus som har et innholdsrikt kulturtilbud innen dans, musikk, lydproduksjon, akrobatikk, film og klatring. En viktig strategi for Samsen for å lytte til hva ungdommen ønsker å delta på når nye aktiviteter utvikles. Videre fortalte Martin Gustavsen fra Frivillighet Norge om Ungfritid.no, som er en digital oppslagstavle

Foto: Adobe Stock

hvor frivillige organisasjoner kan legge ut fritidsaktiviteter for barn og unge. Hensikten er å gjøre det enklere å vise frem hva som skjer i nærmiljøet, slik at nye deltakere, medlemmer og frivillige rekrutteres. Deretter holdt frivillighetskoordinatorer i Kristiansand kommune, Annette Sørli Stray et innlegg om hvordan tilrettelegge for at flere barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter. Stray snakket blant annet om fritidsklubbene, utstyrlager BUA og Fritidsfond som tiltak i kommunen. Gaute Brækken fra Forandringshuset KFUK/KFUM Stavanger var også med digitalt for å fortelle om rekrutteringsmetoder Forandringshuset benytter seg av. En sentral rekrutteringsstrategi er å bruke «troverdige budbringere», altså ungdommen selv for å rekruttere andre i samme målgruppe. Videre fortalte Lauvåsen Idrettsforening om

inkludering i egen organisasjon. Lauvåsen tilbyr et bredt spekter av idretter, slik at flere barn og unge i Kristiansand kan finne en aktivitet de trives med. Lauvåsen har også fadderordninger for å senke terskelen for å begynne med idrett, i tillegg til lav medlemsavgift slik at økonomi ikke blir en barriere for å delta.

I Drammen fikk deltakerne befaringer på Knutepunkt Strømsø, der Kari Dehli Halvorsen fortalte om områdesatsningen og hvordan Knutepunkt Strømsø er organisert. Videre fortalte Drammen kommune om hvordan de har involvert unge i arbeidet med fritidskortet. Deretter fortalte representanter fra Ungdom og Fritid i Bærum kommune hvorfor brukermedvirkning er viktig for å få reell effekt av fritidstilbudet. Deltakerne fikk også høre om Erasmus + som er EUs

program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. Sigrid Sivertsen Haugan fra Bufdir fortalte om hvordan deltakerne kan benytte seg av støtteordninger i Erasmus + for å skape inkluderende fritidstilbud. I tillegg til SALTO-kurs som alle som driver ungdomsarbeid kan benytte seg av.

I Alta fortalte Erika Wollner om AlleMed, som er et verktøy som kan brukes av kommuner og frivilligheten for å skape diskusjon og finne gode løsninger på hva som kan gjøres for å få alle med i fritidsaktiviteter. Deretter var deltakerne på omvisning hos Ungdommens hus i Alta, som har fasiliteter for musikk, e-sport, skatepark og film. Huset har tilrettelagte aktiviteter for unge, og er i stor grad drevet av unge selv. I tillegg viste Elizaveta Vessilieva fra Barentssekretariatet gode eksempler på ungdomsarbeid i Barentsregionen, blant annet Artic Skills som er en yrkesfaglig konkurranse for ungdom under yrkesfaglig utdanning.

Gruppearbeid

Underveis i samlingene ble deltakerne delt inn i grupper, og bedt om å reflektere over spørsmål. Det ble blant annet diskutert hvordan kommuner/organisasjoner kan få med flere barn og unge som ikke deltar i aktiviteter på fritiden. I gruppene ble diskutert utfordringer knyttet til arbeidet, og at det kan være vanskelig å kartlegge hvem som ikke deltar på fritiden. Samarbeid på tvers av tjenester, og økt samhandling mellom kommune og frivillighet ble trukket frem som viktig. I tillegg ble det diskutert at fritidsaktiviteter bør utvikles etter barn og unges ønsker. I dette er brukermedvirkning nøkkelen. Videre ble det diskutert hvordan kommunene/organisasjoner kan jobbe med å involvere barn og unge (ungdomsråd og lignende) på en god og systematisk

måte. At ungdommen har reell medvirkning og blir tatt på alvor av kommuner og organisasjoner ble tatt opp som viktig. Å snakke med ungdommen jevnlig, og å bruke Ungdomsråd, elevråd på skolene eller treffe ungdommer på møteplasser er sentralt.

Ungdomsmedvirkning

På samlingene ble det lagt vekt på hvorfor det er viktig at barn og unge blir sett og hørt av kommuner og organisasjoner. I Kristiansand fortalte Nina Tveit og Tone Mjåland om barn og unges rett til å si sin mening i plan- og byggesaker i Kristiansand kommune. Videre hadde Joel Nziza tidligere leder av Ungdommens bystyret i Kristiansand et engasjerende innlegg til deltakerne om sine erfaringer fra Ungdommens bystyre. Hovedbudskapet hans til alle kommuner er å bruke ungdommene deres. Ungdommer vet hva som er viktig for dem. Nziza trakk også frem at det er viktig at Ungdomsrådene gis ansvar, og involveres tidlig i saker som angår dem. Dette for å sikre reell medvirkning.

Etter gode diskusjoner og engasjerende innlegg gjensto det å takke for deltakelsen på samlingen, og ønske deltakerne lykke til videre i det viktige arbeidet.

– Fritidsaktiviteter bør utvikles etter barn og unges ønsker.

Et kreativt fristed om du er mellom 13 til 19 år! Laaaaaangt nord ...

Ungdommens Hus eller Huset som alle sier er et fristed for unge kreative sjeler som av en eller annen årsak måtte befinne seg i Alta. Og det er det mange som gjør. Enten de er fastboende eller borteboende og går på vgs eller innom en av Husets mange kreative workshops. Til tider vil du finne ungdom fra store deler av nordnorge som «leker» med musikkprodusenter eller filmskapere som like godt kan være hentet fra Tyskland som fra Russland. Huset er ungdomsmedvirkning i praksis.

TEKST: Tor Helge Reinsnes Moen

Foto: Mads Suhr Petersen

Huset i Alta eies og drives av Alta kommune. Åpningstida er 6 dager i uka fra kl 1400–2200 for alle. I tillegg er det til ei hver tid et par hundre stk som har egne nøkler til hele eller deler av de nesten 1000 kvadratmeter store bygningsmassen med flere danserom, musikkrom, filmrom, kafe, gamingsenter, teater og annet som måtte poppe opp fra tid til annet. I mer enn 20 år har Huset hatt det sånn – det koker på Huset!. Ordet forebygging er bannlyst. Her er unge for å møtes, henge rundt, skape noe, diskutere politikk eller bare varme seg! Unge borgere dannes på Huset!

Det bør ikke være mulig å drifte nær 1000 kvadratmeter – som bare i feriemånedene i år hadde mer enn 3000 besøk – med 4,5 årsverk. Men takket være tillit til ungdom og ansatte med god kompetanse og rolige sinn – så går det! Sårbart er det naturlig nok. Det er tøffe kamper hver budsjettøst. For ungdomstilbud som Huset er ikke lovpålagt. Likevel ser de fleste kommuner at det blir mye mer kostbart og ikke gjøre noe på ungdoms fritid. Den frie våkne tida til en ungdom i Norge er mer enn 80 prosent av tida. I Alta som i resten av Norge tar man ikke hensyn til den realiteten i budsjettdiskusjonene. Men i Alta har man Huset, kanskje det beste ungdomshuset i verden som et tidligere barneombud har skrevet på «veggen» på Huset.

Foto: Mads Sühr Pettersen

Foto: Mads Sühr Pettersen

Foto: Mads Sühr Pettersen

Hvordan få alle med – på ung medvirkning?

Det er først når unges medvirkningskompetanse er på plass, at man reelt sett kan vurdere om man gir barn og unge anledning til å delta som aktive medvirkere – slik de har krav på.

TEKST: Aina Landsverk Hagen, seniorforsker Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet

By- og stedsutvikling er et kulturelt fenomen, der nettopp mangfoldet av erfaringer, stemmer og bakgrunn, være seg alder, kjønn, seksuell legning, geografisk, religiøs eller kulturell tilhørighet, er det som kan gjøre samfunnet til et bedre sted å vokse opp. Men gode intensjoner om inkludering kan skjule både makthierarkier, konflikter og interessemotsetninger. Kommunen har ifølge Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (1995) ansvar for å selv legge til rette for aktive medvirkningsprosesser der alle unge får anledning til å delta. Men hva skal til for at barn og unge ønsker å delta i slike prosesser? Og hva er egentlig «aktiv» medvirkning?

– Vi har gjennom snart et tiår med forskning på og med ungdommer, erfart at vi selv må være drivende i å utvikle medvirkningsmetodikk som treffer et bredt spekter av ungdom, uavhengig av skoleflinkhet, sosiøkonomisk status eller tidligere erfaring med medvirkningsarbeid. Så hvordan vekker vi ungdommenes interesse og begeistring? I antologien Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging (Hagen & Andersen, 2021) diskuterer vi erfaringer med å inkludere barn, ungdom og unge voksne som medvirkere

og medforskere, og gir konkrete eksempler og forklaringer på verktøy og metodikk som vi har utviklet sammen med kunstnere, kommunalt ansatte og arkitekter for å styrke medvirkning i planlegging. Ved å introdusere en ny modell for «tykk medvirkning», som vi kaller Medvirkningspyramiden, ønsker vi å sikre at unge innbyggere ikke bare blir hørt og sett, men også får mulighet til å være vedvarende ressurser i sine nærmiljøer.

Medvirkningspyramiden

For å få til dette, er det fire komponenter vi mener er avgjørende. Denne grunnmuren handler om å sammen utvikle selvbevissthet og stedsbevissthet, gi barn og unge verktøy og metoder til selv å produsere kunnskap om sine steder, før de jobber med idéutvikling på basis av den egenproduserte og erfaringsbaserte kunnskapen. Slik kan de på egenhånd teste ut hvordan de kan være selvstendige i idéutviklingen – fortrinnsvis uten en avgrenset bestilling fra voksne.

– Med disse erfaringene, byggsteinene eller komponentene i stillaset, på plass, ser vi at unge kan opparbeide seg et grunnlag og en

kompetanse for å kunne være nettopp aktivt medvirkende gjennom å bli inkludert i lokale utviklingsprosesser; bli aktivt lyttet til og støttet i å uttrykke sine synspunkter, ideer og kunnskap, for at deres meninger skal bli tillagt behørig vekt. Dette er rettigheter barn og unge i Norge allerede har i dag, selv om det i varierende grad er rådende praksis i norske kommuner. Der rettighetsvernet virker svakt, eller til og med manglende, er i etterkant av medvirkningsprosesser – det er nemlig svært sjelden unge får tilbakemelding på hvordan innspillene deres blir vurdert i planprosesser. Ungdom vi møter beskriver hvordan det skaper frustrasjon og resignasjon når de nettopp ikke vet om innspillene deres har blitt behandlet, vurdert eller tillagt vekt overhodet. Dette mangler det åpenbart systemer for, og dersom man virkelig ønsker aktiv medvirkning mener vi at vi må gjøre oss klare til å involvere

barn og unge også i beslutningsprosesser, dersom og når de ønsker det. Ved å la barn, unge og voksne dele både makt og ansvar i lokalmiljø-utvikling, vil vi ikke bare komme nærmere i å oppnå målene i den nye, norske lærerplanen, Kunnskapsløftet 2020, der formålet blant annet er å gjøre barn og unge til aktive medborgere i samfunnet. Vi vil kanskje også som samfunn komme nærmere i å oppnå ett eller flere av FNs bærekraftsmål. Det er i hvert fall lov å prøve.

Vil du vite mer?

Sjekk ut Husmanualen – en digital ressurs for ung medvirkning, her:

Hagen, A.L. & Andersen, B. (Red.) (kommer 2021) *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging*. Cappelen Damm Akademisk.

Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging. (1995). Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (FOR-1995-09-20-4146).

Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/1995-09-20-4146>

Slik kan du få EU-midler til kommunalt ungdomsarbeid

Kommunale budsjett til ungdomsarbeid er ofte stramme. En rekke norske kommuner har derfor benyttet seg av mulighetene som finnes i EU-programmet Erasmus+ til å øke ungdoms deltakelse og forbedre ungdomsarbeidet sitt. Les om hvorfor ungdomsarbeidere i Nordland, Agder og Trøndelag mener din kommune bør gjøre det samme.

TEKST: Sigrid Sivertsen Haugan

Foto: Lukas Ishistøger

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. Mange forbinder programmet utelukkende med studentutveksling, men Erasmus+ rommer også en viktig sektor for ungdom mellom 13 og 30 år de som jobber med ungdom. Norge er med i Erasmus+-programmet på lik linje med EU-landene, og Bufdir er norsk nasjonalkontor for ungdomsdelen av programmet. Vi administrerer fem ulike støtteordninger og gir støtte til prosjekter for og med ungdom og ungdomsarbeidere over hele Norge. Frivillige organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner og uformelle ungdomsgrupper er blant dem som kan søke støtte.

I 2021 gikk Erasmus+ inn i en ny 7-årig programperiode. Det fører med seg et par nye støtteordninger, en nesten dobling av budsjettet og et enda tydeligere fokus på programmets hovedprioriteringer: inkludering og mangfold, bærekraft, digitalisering og ungdomsdeltakelse.

Da Europa kom til Steinkjer

Steinkjer kommune i Trøndelag er én av dem som har en lang tradisjon for å bruke Erasmus+-programmet. Siden 1996 har kommunen fått støtte til eller deltatt som partner i nærmere 30 prosjekter for ungdommer. De aller fleste har vært av prosjekttypen **gruppeutveksling**, som innebærer at norske ungdommer besøker og/eller får besøk av ungdommer fra Europa eller land som grenser til Europa. Sammen utforsker de temaer de selv er interessert i, mens de blir kjent med hverandres land og kulturer.

– Det er ingen tvil om at programmet gir ungdommer en mulighet til å være med på noe helt spesielt. Som lærerutdannet mener jeg at gruppeutvekslinger gir et utrolig godt læringsutbytte, sier Arild Høyem fra Ungdomstjenesten i Stein-

Foto: Privat

kjer kommune. Han forteller at internasjonalt ungdomsarbeid er nedfelt i Ungdomstjenestens virksomhetsplan, og at kommuneledelsen er svært positive til arbeidet deres.

– Det internasjonale arbeidet vi gjør blir lagt merke til både i kommunen og regionen, forteller han.

– Vi bringer Europa inn til Steinkjer, og tar med Steinkjer ut i Europa.

Noe av det Høyem liker best med Erasmus+ er fokuset på inkludering og mangfold. Når denne prioriteringen blir vektlagt enda tyngre fra 2021, betyr det blant annet egne økonomiske insentiv til å inkludere ungdom som av ulike grunner opplever begrensede muligheter for deltakelse. Barrierer kan være alt fra funksjonsnedsettelse til økonomisk og sosial bakgrunn.

– På nesten hver utveksling har vi fått med ungdommer som har reist lite før, og ungdommer som sliter med sosial angst og ønsker å utfordre seg selv på å møte nye mennesker. Det er både rørende og givende å se hvordan ungdommene vokser i løpet av den korte tiden utvekslinga varer. Å se at de kommer hjem med et helt annet selvilde enn da de dro er helt fantastisk, sier Høyem.

Visste du at...?

Erasmus+ gir mange muligheter til å få EU-midler til arbeid kommunen allerede gjør, eller planlegger å gjøre. Planlegger dere en sommerleir for ungdommer til sommeren? Hvorfor ikke gjøre det sammen med en ungdomsgruppe fra Spania, og søk om midler fra Erasmus+ til å gjennomføre?

– Mer innsikt i hva barn og unge er opptatt av

Da kommunene Lindesnes, Mandal og Marnadal skulle slås sammen til nye Lindesnes kommune, ønsket lokale ungdommer å fortelle beslutningstakerne hva de mente måtte til for en god oppvekst i den nye kommunen. Støtte til prosjektet «Unge tanker om en ny kommune – bra for barn, bra for alle» fikk de fra Erasmus+.

Ungdomsrådene i de tre sørlandskommunene sendte ut en spørreundersøkelse til alle skolene. Til sammen fikk de inn over 800 svar, og fikk kartlagt hvilke saker som var viktigst for ungdommer og mest relevant for den nye kom-

– Det er både rørende og givende å se hvordan ungdommene vokser i løpet av den korte tiden utvekslinga varer.

muneplanen. Deretter arrangerte de et «politiker-torg» der politikerne selv måtte oppsøke ungdommer som sto på stand og presenterte de 10 viktigste sakene.

– Vi fant ut hva barn og unge i de tre gamle kommunene var opptatte av, og tok med sakene til politikerne. I den nye kommuneplanen, har ungdomsrådet fått gjennom at det skal være fokus på psykisk helse, kollektivtransport og leksebevisst skole, forteller 18 år gamle Britney Røyland i ungdomsrådet i Lindesnes.

– Jeg har fått mye mer innsikt i hva barn og unge i kommunen er opptatt av, og mer motivasjon til å jobbe med disse sakene, fordi jeg vet at de angår så mange, sier hun.

Overrasket over at EU-midler også kan brukes til å finansiere lokale prosjekt i Norge? Ikke så rart. Men selv om de fleste av støtteordningene i Erasmus+ fokuserer på internasjonalt samarbeid, ligger mange muligheter for ungdom lokalt i den nye prosjekttypen som heter **Ungdomsstyrte prosjekter**. Her trenger man ikke en internasjonal partner, og ungdom kan få støtte til å gjøre et prosjekt basert på de behovene de ser i sitt lokalmiljø. Poenget med ordningen er at ungdommer selv skal ha initiativet og styre prosjektet, men de kan også søke om støtte til en voksen coach eller veileder. Og visste du at ungdomsarbeidere kan få kursing i hvordan man coacher et ungdomsprosjekt? I tillegg til en hel rekke andre ting.

Kompetanseheving for ungdomsarbeidere over hele Europa

For innenfor Erasmus+ finnes også et omfattende kurstilbud for ungdomsarbeidere. Det vil si alle som jobber med ungdom utenfor skolen på heltid, deltid eller som frivillig. For en egenandel på 500 kroner kan man delta på kurs, konferanser, seminarer og studieturer med erfarne kursholdere over hele Europa. Temaer kan for eksempel være digitalt ungdomsarbeid, ungdomsdeltakelse eller inkludering og mangfold.

– Folk som jobber med ungdom i norske kommuner har som regel ikke store budsjetter til egen utvikling og kompetansepåfyll. Det at man kan delta på kurs av høy kvalitet nesten uten at det koster noe, er derfor noe jeg håper flere får vite om, sier Trine Grytøyr. Hun er rådgiver med ansvar for ungdomsmedvirkning i Nordland fylkeskommune, som flere ganger har benyttet seg av opplæringstilbudet, i tillegg til å søke EU-midler til prosjekter for, av og med ungdom og ungdomsarbeidere.

Grytøyr har sammen med kollegaer blant annet fått opplæring i metoder for ungdomsmedvirkning i tjenester som barnevern, skoler og helsetjenester.

– Vi har fått mye ny kunnskap, og noe av det vi har lært har vi helt konkret tatt med oss inn i videre arbeid i fylkeskommunen, og omsatt til både politikk og konkrete prosjekter, forteller hun.

– Tips og ideer fra ulike samarbeidspartnere har styrket arbeidet med ungdomsmedvirkning i Nordland. Jeg håper kommune-Norge får opp øynene for mulighetene som ligger i Erasmus+, sier hun.

Visste du at...?

Et kurs gjennom Erasmus+ kan være en nyttig døråpner til framtidige internasjonale prosjekter i kommunen eller organisasjonen din. Selv om mange har vennskapskommuner eller søsterorganisasjoner i andre land, har man kanskje ikke en naturlig samarbeidspartner for et ungdomsutvekslingsprosjekt. Mangler du en partner for et internasjonalt prosjekt, kan du bli med på et kontakt-seminar, der du får bli kjent med ungdomsarbeidere som jobber med det samme som deg i andre land. Kanskje finner dere tonen og vil sette i gang et samarbeid?

Lenker:

- Info om alle støtteordningene i ungdomsdelen av Erasmus+ finner du her: <https://www.aktivungdom.eu/alle-stotteordninger/>
- Info om kurs og opplæring for ungdomsarbeidere finner du her: <https://www.aktivungdom.eu/kurs/>
- Har du spørsmål eller trenger du hjelp? Kontakt oss! <https://www.aktivungdom.eu/kontakt/>

Foto: Morgenstern

Verktøy for økt deltakelse i fritidsaktiviteter for barn og unge

[Ungfritid.no](https://ungfritid.no) er etablert av Frivillighet Norge, som en del av vårt arbeid med å realisere Fritidserklæringen, med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB og Bufdir. Vi ønsker å bidra til at alle barn og unge mellom 0 til 26 år finner informasjonen om varige og organiserte fritidsaktiviteter i regi av frivillige organisasjoner, frivilligsentraler og kommunale fritidsklubber.

TEKST: Dorthe Westgaard

Frivillige organisasjoner er den viktigste leverandøren av varige organiserte fritidsaktiviteter. Organisasjonene har fantastiske aktiviteter å tilby, men lite ressurser til å markedsføre. Medlemskontingenter, deltakeravgift og eventuelle offentlige tilskudd skal brukes på selve aktiviteten. En nasjonal løsning gir stordriftsfordeler både for utvikling, drift og markedsføring.

Ved å ha en nasjonal plattform blir det enkelt for barn, unge og foreldre å finne frem til aktiviteter, uavhengig av hvor de befinner seg, eller hvilken kommune de bor i eller flytter til. Aktivitetene som legges ut på Ungfritid.no kan også være ferieaktiviteter og varige aktiviteter og møteplasser.

Offentlige ansatte får en oversikt over muligheter for deltakelse i frivillige organisasjoner, og kan hjelpe til med å vise veien inn i aktivitet. Ungfritid.no er gratis å bruke!

Oversikt over støtteordninger

Kostnader til deltakeravgift er kun en av flere økonomiske barrierer for deltakelse. Derfor samler vi inn informasjon og lenker til aktuelle nasjonale og kommunale støtteordninger fra det offentlige, fra næringslivet, stiftelser, frivillige organisasjoner og andre, som ønsker å bidra til at barn ikke bare finner aktiviteter og har råd til å betale deltakeravgift, men også for utstyr, transport, turer og bistand til å delta på lik linje med sine jevnaldrende. Sjekk ut støtteordningssiden her: <https://stotte.ungfritid.no/>

Savner du en støtteordning fra din kommune? Send oss tips! [Legg inn eksisterende støtteordninger som du kjenner til for økonomi, utstyr eller annen støtte ved å fylle ut noen få felter her.](#)

Frivillig.no

[Frivillig.no er plattformen](#) der frivillige organisasjoner, frivilligsentraler, menigheter og kulturfestivaler kan legge ut oppdrag de ønsker seg nye frivillige til. Og der folk enkelt kan finne noe å engasjere seg i! Hvis en organisasjon er registrert på Frivillig.no kan de enkelt aktivere organisasjonen på Ungfritid.no, og vice versa!

Mange ville blitt frivillige hvis de ble spurt.

Kanskje spørre flere?

Vi gjør det enklere å finne nye frivillige!

frivillig.no

Hvorfor er det viktig at barn og unge blir sett og hørt?

«Når barn og unge blir tatt på alvor og får bestemme hva innholdet i aktivitetene skal være benytter de seg i større grad av fritidstilbudene» sier tjenesteleder i Ungdom og Fritid Stig Terje Fallingen. I Bærum kommune er brukermedvirkning og medbestemmelse grunnpilarer i arbeidet med fritidstilbud for unge.

TEKST: Nora Dahl Aspheim

Brukermedvirkning i aktivitetstilbudene

Ungdom og Fritid i Bærum kommune har flere lavterskeltilbud og relevante møteplasser for ungdom.

– Felles for dem er at fritidstilbudene er brukerstyrt, og at de som benytter seg av tilbudene skal kunne sette preg på hva innholdet skal være, forteller tjenesteleder i Ungdom og Fritid. Alle tilbud er utviklet i god dialog med brukerne og det skal være brukerne selv som styrer aktivitetene. Ungdom og Fritid setter av personalressurser for å følge opp nye initiativ om aktivitet eller om det kommer inn en ungdom som trenger oppfølging eller veiledning om aktivitetstilbud. Her forsøker de å «matche» ungdommens interesser med aktivitetene.

Spillhuset og Flisespikkeriet

Spillhuset ble etablert i 2016 gjennom oppfølging av en gruppe ungdom som ble samlet av ulike støttetjenester. Ungdommene fant ut at de hadde data og «gaming» som felles interesse,

og mente det var behov for et sted der de kunne spille i felleskap. Bærum kommune hjalp til med å starte foreningen, og i dag er det ungdommene selv som sitter i styret. Spillhuset er et attraktivt fritidstilbud i Bærum.

– Når man har dedikerte aktiviteter og finner ungdommens interessefelt, kan til og med ungdommer i forskjellig alder være sammen. Det som er viktig er å tilpasse aktivitetene som dekker ungdommens interesser for å få effekt av tilbudet, sier tjenesteleder Fallingen.

Det er viktig å bruke de åpne møteplassene og snakke med ungdommen for å vite hva slags behov de har. En del av de som deltok på Spillhusets aktiviteter var ikke nødvendigvis der for å «game». Mange tilhørte cosplay-miljøet, og var på Spillhuset først og fremst for karakterene i spillet. Etter god dialog opprettet Ungdom og Fritid et nytt fritidstilbud som fikk navnet Flisespikkeriet. Dette er et verksted der man kan lage cosplay-kostymer og drive kreativt håndarbeid. Flisespikkeriet er en «spinn-off» av Spillhuset, og

Foto: Adobe Stock

disse samarbeider tett med hverandre.

– En viktig strategi er alltid å ha åpne møteplasser der vi treffer ungdommen og spør hva de ønsker å holde på med. De aller fleste trenger et sted å «henge» som appellerer til nysgjerrigheten deres, fortsetter Fallinggen.

Fritidsstipendet

Fritidsstipendet er også brukerstyrt på den måten at barnet eller ungdommen selv får bestemme hvilken aktivitet de ønsker å delta i.

– De fleste ønsker å delta på samme aktivitet som bestevenninnen eller bestekompisen i klassen. Gjennom fritidsstipendet får barn og unge like valgmuligheter til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes økonomi, forteller Thomas Soløst fra Ungdom og Fritid.

Fritidsstipendet er en tilskuddsordning der ansatte i skolen, helsetjenester eller idrettslag kan søke stipend på vegne av et barn eller en ungdom. Gjennom fritidsstipendet får man dekket kostnader som medlemskontingent, utstyr eller for å reise på cup. Summen avhenger av hva aktiviteten koster, men i gjennomsnitt har de som har fått tildelt Fritidsstipendet i 2021

mottatt 3800,-.

– Fritidsstipendet koster tilsvarende som et stort fritidshus, men forskjellen er at fritidsstipendet er spisset, og at det er enklere å hente ut erfaringer om vi treffer eller ikke, forteller Soløst. Ungdom og Fritid har mottatt gode tilbakemeldinger fra foreldre, skoler og klubber om at fritidsstipendet er ikke-stigmatiserende, og at barn og unge nå får mulighet til å delta på aktiviteter de faktisk har lyst til.

Samarbeid og brukervedvirkning

Gjennom gode medvirkningsprosesser blir barn og unge sett og hørt av kommuner og organisasjoner. Effekten av fritidstilbud blir liten hvis for eksempel kommunen kommer med noen tiltak, men ikke vet hva ungdommen ønsker seg eller har behov for. Gjennom samarbeid og god kommunikasjon på tvers av tjenester kan man avdekke ungdommens behov.

– Å ha jevnlig dialog med de som kjenner målgruppen i utenforskap, er viktig for å fange opp ungdommer kanskje vil ha stor nytte av å delta i et fritidstilbud. Å lytte til, og ta ungdommens interesser på alvor gjør fritidstilbudet mer treffsikre, avslutter Fallinggen og Soløst.

